

GAZDASÁGI LAPOK

43. szám.

Megjelenik minden vasárnap.

1916. Október 22.

Munkás- és fogoly
szalmazsák, fekvánkos,
lepedő, pokrócz

Telefon: 35-92, 80-82, 104-10.

NAGEL ADOLF
zsák- és ponyvagyár
Budapest, V., Arany János-u. 10.

Távirat: NAGELA.

ZSÁK
ÉS PONYVA
ÚJ ÉS EGYSZER HASZ-
NÁLT ELADÁS ÉS
KÖLCSÖNZÉS.

V. kerület, Ka. man-utca 14. szám.

Hirdetéseket
felvesz
a kiadóhivatal.
Budapest,
VIII., József-utca 215.

Eladó egy 10 HP Hoffmeister-rendszerű, Meyer-
terműves, 12 éves, jó karban levő
gőzgép egy darab eg-járatu,
30 colos, francia kővü malom,
és egy folyton működő, gőzhajtásra berendezett
borsajtó.

Mezterkinthető: Gschwindt-féle telep, Nagykörös.

Sürgőnyezim:
TURKSMA
Viehgesohäft
Leeuwarden

Pontos
kiszolgálás

Elsőrendű
elismert
nyilatkozatok

Eredeti hollandi
hasas- és tenyész-
szarvasmarha
vételeket közvetít mérsékelt jutalék mellett
J. TURKSMA,
szarvasmarha kereskedése
LEEWARDEN (HOLLAND).

Ajánlunk azonnali szállításra a leg utányosabb napiárak mellett:

**Gép-, henger- és autó-
olajat, gépsziradékat,
kocsikenőcsöt**

és mindenféle gazdasági gépekhez szükséges kenőolajakat
szavatolt jó minőségben.

Veszünk mindennemű olajos, petróleumos, szirupos hordókat.

WEISZ LIPÓT ÉS TÁRSA

disznózsir, szalonna- és olajnagykereskedők

Budapest, IX., Hentes-utca 17.

Interurban: József 14-50.

Sürgőnyezim: WEISSEFETT Budapest.

Gazdasági szitásmalom

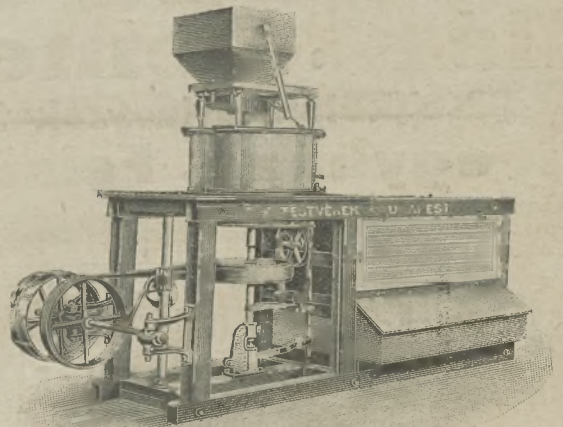
simá liszt és dara őrlésére!

Akinek }
gőz-
benzin-
nyersolaj-
lokomobilja
vagy
vizi ereje van, az

ingyen örölhet saját malmában!!

Kapható minden nagyságban óránkénti 25 kilogrammtól 120 kg. tiszta liszt teljesítményig. Darálásnál 150 kg.-tól 600 kil. grammig óránkénti teljesítménnyel. — Kimerítő felvilágosítással szívesen szolgálunk.

Rácz Testvérek, Budapest, VI., Eötvös-u. 47.

Vetőmagbevásárlás.

Saját és kezelésünk alatt álló gazdaságaink részére egy őszi, mint tavaszi vetéshez következő vető-
magokra lesz szükségünk: őszi borsó, őszi búkköny, szöszösbúkköny,

lóheremag, luczernamag,

fehér herce, baltacsim, mustármag, takarmányrépamag, tavaszi búkköny.

Kizárólag termelőktől

kérünk írásbeli mintázott ajánlatot
a mennyiség és ár megjelölésével.

Földhitelbank R.-Társ.
Budapest, V. kerület, Országház-tér 4. szám.

Eladás
ÉS
KÖLCSÖNZÉS

ZSÁK, PONYVA és ZSINEGÁRUK

SCHILLINGER MIKSA
BUDAPEST, V., Rudolf-rakpart 7.
(Az országház mellett.)
Telefon: 45-26. 142-75 Alapított 1878.

A kihirdetések ára: minden szó 10 fillér a vastagabb betűvel írt szavak 20 fillér. a legkisebb hirdetés 1 K 60. Csak oly levelek továbbíthatók, melyek a szükséges postabélyeggel ellátva küldetnek be. □ □ □

KIS HIRDETŐ

Csak olyan levelekre válaszolunk, melyekhez válaszbélyeg v. levelezőlap van mellékelve ::

Elsőrendű

OLAJ

csakis vegyefelemeztt, garantált minőségű

I-a Uszó
kék vagy sárga
kocsikenőcs
gépszir szállítója

Vizmentes
Ponyva

elsőrangú tiszta lenmínőségben, megrendelhető

**PAPIRIT-
SPÁRGA**

zsineg, heveder,
kötél, hajtósíj
összes czélokra

Műkertész állást keres mielőbbi belépésre, 48 éves, r. k. nő és családosa, hadmentes. A kertészet összes ágazatában jártas, nevezetesen a konyha- és gyümölcskertészetben, falkola szőlő - korai melegágyi hajtás, virágkötészet és melegágyi kezelésben. Fizetés szó vagy levélben meg egyeztetés szerint. Szíves megkeresések **Műkertész 1 67** jelű gére a kiadóhivatalba kérhetők.

RATTO

phosphor-pasta

patkányok

teljes kipusztítására szavatosság mellett 1, 2, és 4 korona.

DETS NYI FRIGYES

BUDAPEST,
V., Vilmos-császár-ut 6. sz.

Schvarcz József és Társa cégénél Budapest, VI., Vilmos császár-ut 53.

Elsőrendű fajtiszta nemesített

Gyümölcsfák

utányos áron kaphatók
Hoffmann Ignác, Szeged,
Ujszegedi mintagyümölcsfaiskolájában. Árjegyzék ingyen és bérmentve.

Törvényesen védve.

Reitter Oszkár

nagybecskerekli főkapitány és fajbaromfi tenyésztőnek nagyszerű találmánya

a „PATKÁNIN”

patkányirtó szer (nem mérge) mely emberre és házi állatokra nem ártalmas.

1 adag ára 2 korona mely elegendő körülbelül 60-70 patkány irtásához.

Minden adaghoz használati utasítás van melléelve.

A biztos eredményért jótállás! Ismertető prospektust, melyben le van írva, hogy különféle gazdaságban hány adag használandó. Kérésre ingyen küldi Reitter Oszkár főkapitány Patkánin gyárának vezetősége Nagybecskerekben.

A 34 év óta fennálló
FISCHER J. CZÉG

ZSÁK- és PONYVA-

gyára, Budapest, V.,
Nádor-utca 31-33.

egyike az ország legmegbízhatóbb beszerzési forrásainak.

szalmazsák,
fejpárna,
pokrócz

ponyvakölesönzés.

Fajbaromfitelep,

Hugyag, Nógrád m. Nagytelepi, nemesített, magyar kendermagos idei kakasok és jérozék darabként 20 koronáért eladók.

PANCEL
TALPVEDŐ

Nem csuszik, nem kopog,

kopást lassítja, elferdülést megakadályozza. Kellemes járás! Kapható bőr- és vasútlevelekben. Vezérképviselő Molnár R. Béla, Budapest, VIII. ker., Rákóczi-ut 11. sz. Vidékre 3 pár cipőre való készlet 2 korona. Ujdonságárjegyzék díjtalanul. Viszonteladónak nagy áron gondomány.

Telefon: József 14-81.

Bolinder motorok

20 HP fekvőrendszerű	300 fordulat perczenként
12 " " "	30 " "
8 " álló " "	450 " "
5 " " " "	600 " "
7 " " " "	400 " "
10 " " " "	500 " "
5 " lokomobil	400 " "
9 " " " "	375 " "

raktárral, teljesen új állapotban, azonnal haboru előtti áron szállítható. □□□□

Díjmentes mérnöki kiküldetés.

Vezérképviselőt:

FLEISCHL SAMU cég géposztálya,
Budapest, V., Nádor-utca 28. sz.

A Heller-féle

„King”

gyorsmeszelő és fertőtlenítő gép, az esetmunka 20-szorosát teljesíti.

Gyártók azonkívül

PITTORE ÉS TRIUMPH
nevű gyorsmeszelőt is.

Meszelőm szivattyúval azonnal kicserélhető golyós szelepekkel vannak ellátva, tehát nincsen eldugulás, nincsen piszkálás. Meszelőm ára (teljes felszereléssel és gyümölcsfák permetezésére alkalmas két- vagy háromágú szóróval) 60 koronától 320 kor.-ig.

IG. HELLER Bécs, II. P. ater Schrotzbergstr. 1.

Kérjenek leírást.

Képviselek kerestetnek.

Gyümölcstermelők

kérjék

Klár és Demeter

faiskolója árjegyzékét

Nyiregyháza, Felsősimá.

HIRDETÉSEK felvételnek a kiadóhivatalban:
Budapest, VIII., József-utca 15.

Minden gazda saját érdeke, ha tavaszi szükségletét permetező- és permétező cikkekben már most tezezi.

Belföldi gyártmány, de Vermorel rendszerű „Muskat”

permetezők darabonként 78 K-ért.

Schottola Ernő, Budapest, VI. ker., Vilmos császár-ut 53 szám.

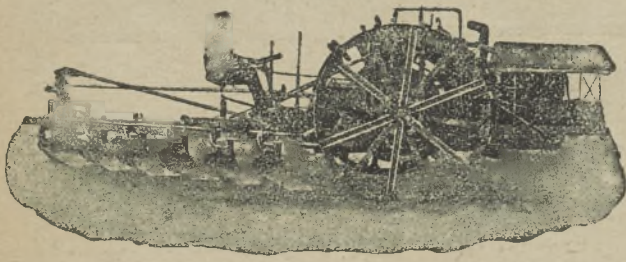
Ugyanott gazdasági kocsikenőcs, 100 kg-ként 75 korona bruttó súly-nettó súlynak számítva, helyt Budapest raktáruk!

Nedves gabonát is csakis szabadalmazott **dobkosárbetétléczeim** alkalmazásánál lehet

≡ tökéletesen kicsépelni. ≡

Czim: Kemény Manó műszaki üzlet,

Budapest, V., Rudolf-rakpart 8. szám.

A galántai szán ógéperse yen a legjobb eredménynyel dolgozott a

Világhírű KOMNICK 80-100 HP MOTOREKE

Magyarországi vezérképviselőt:

Fleischl Samu cég géposztálya,
Budapest, V., Nádor-utca 28.

Tekintettel az óriási keresletre, mielőbbi előjegyzéseket kérünk.

Díjtalan mérnöki kiküldetés.

GAZDASÁGI LAPOK

Alapította KORIZMICS LÁSZLÓ
1849-ben.

MEZŐGAZDASÁGI HETILAP.

VEZÉRELV: Hozzunk mezeli gazdaságunkba helyes arányokat.

ELŐFIZETÉSI FELTÉTELEK:

Egész évre	20 kor.
Fél évre	10 "
Negyed évre	5 "

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, VIII., József-utcza 15. sz.

Az „Állattenyésztési és Tejgazdasági Lapok” ingyen mellékletével.

A lap szellemi részét illető közlemények a szerkesztőséghez, az előfizetési és hirdetési pénzek a kiadóhivatalhoz oszmenndők.

HIRDETESEKET

a lap kiadóhivatala vess fel.

Arjegyék ingyen és bérmentve.

Hirdetési mellékletek jutányos árbau fogadtanak el.

TELEFON: József 40—66.

Az e lapokon foglalt minden cikkrert az utannyomas joga fentartva.

KEZIRATOKAT A SZERKESZTŐSEG NEM AD VISSZA

TARTALOM.

	Lap
Szemle	495
Utazás alatt látottak és hallottak. — r. — n.	493
Kendermagtermelés. — Havas Géza	498
Hagyatarmesztés	499
Kérdések és feleletek	
Kérdések: Wolmann-burgonya. — Vadocz kirosztása rozsból	
Feleletek: A Wolmann-burgonya. — Házilag előállítható-e a rézgálla	510
Hírek	500

Előfizetési felhívás!

Nem szünt meg még az ádáz küzdelem, a világháboru még mindig dúl a hon határainál, sőt legujabban már drága gyöngyünk Erdély is csaták színhelye lett, mióta a gaz oláh hordák betörték hazánk bércei közé. De azért nem szabad csüggednünk, sőt azt a reményt kell táplálnunk, hogy éppen a román hadüzenet folytán mielőbb le lesz verve a vad hitszegő s akkor a béke angyala leszáll a vértől áztatott haza földjére, melynek mivélését a magyar gazda szakérte me és szorgalma a legmagasabb színvonalra emelni hivatott. Ezen feladat megoldására a kulcsot, a tudomány fegyverét, a mezőgazdaság legrégibb szócsöve a »Gazdasági Lapok« és melléklete az »Állattenyésztési és Tejgazdasági Lapok« nyújtja a gazdaközöségnek. Mindezenél fogva különösen most, midőn mar a hosszú esték ideje elérkezett, tartsa minden magyar gazda ömaga iránti kötelességének nevezett lapokra előfizetni, hisz a díj oly csekély ezen hasznos olvasmányokert, hogy azt meg sem érzi a gazda zsebe.

„GAZDASÁGI LAPOK”,
és az „ÁLLATTENYÉSZTÉSI ÉS
TEJGAZDASÁGI LAPOK”
szerkesztősége és kiadóhivatala.

Előfizetési feltételek:

A „GAZDASÁGI LAPOK”

Egész évre	20 korona.
Fél évre	10 ko. ona.
Negyed évre	5 korona.

AZ ÁLLATTENYÉSZTÉSI ÉS TEJGAZDASÁGI LAPOK

külön előfizetési ára:

Egész évre	10 korona.
Fél évre	5 korona.

SZEMLE.

(Időjárás és gazdasági helyzet. — Malomtüzek ellen. — Haditoglyok által végzett munkák. — Vasuti díjkedvezmények törléséről. — Nagy birtokok bérbeadásáról. — Termeljünk többet! de medot adjanak hozzá. — Van már diktátor! — A csehektől is tanulhatnánk néha. — Erdelyi lovak.)

Csak ismételtetjük azt, a mit mult heti szemlénkben megirtunk, hogy eszményi időjárás van s noha a szokatlan nagy meleg már alább hagyott, azért aránylag még sincs hideg s annyira kevés a csapadékos napok száma, hogy szakadatlanul folytatható minden mezőgazdasági munka. Nagyon szépen egyenletesen kikelt őszi gabonákat láthatunk már hazánk legtöbb tájékan s különösen örvendetes, hogy a nemesített vetőmagvakat nemcsak a nagy és közép, de vajmi sok helyen a kisbirtokosok is alkalmazták az idei őszi vetésnél, ugy hogy (szakértők állítása szerinti) le. alább is egy millió kat. holdon már Székács- (vagy más) féle nemesített buza lett. vagy lesz elvetve, mi — ha csak 2 q terméstöbbletet eredményez is pr k. hold — már lényegesen emelni fogja a hazai buzatermés mennyiségét. A buza, vagy rozs vetőmaghiány miatti panaszok, ha kellő időben kérelmeztek a földm. miniszteriumnál az illetékes gazdasági egyesületek (mint a vasmegeyei) a szükséglet kiutalását, eloszlottak s így van remény, hogy több őszi gabona lesz ez évben elvetve, mint tavaly. Némelyek azon aggodalma, hogy a gazdák gabona helyett inkább a többet jövedelmező egyéb termények mivélésére vetik magukat, nem ijeszt meg senkit. Hiszen a kereskedelmi és ipari növények sokkal több munkaerőt igényelnek, mint a kenyérmagvak, most pedig emberi munkaerő hiány lévén, kevés helyen térhetnek át a kapásnövények nagyobb foku telkarolására s utóvégre egy lecske még nem csinál nyarat. Viszont tény, hogy néhol az eddig kiterjedt mértékben termelt répa- és burgonyamivélés éppen a háboru alatt szűkebbre lett szorítva s ezen növények helyett is gabona termesztetik. Szőlőszüretelés folyik, de legtöbb helyen kevés a mennyiség, azonban jó a minőség.

Az állatállomány arra való része még kint le-
gel és elég bő élelmet talál.

Már annyi a malomtüz hazánkban, hogy majdnem minden napra esik egy, kivált a kisebb malmokban nagyon is gyakran garázdálkodik a vörös kakas s ilyenkor mindig néhány waggon gabona, vagy lisz is a lángok martatéka lesz. Mi már régen figyelmeztettük a malomérdekeltsegeket, hogy jobban örködjenek tulajdonuk fölött, hogy a legerélyesebb tüzendészeti szabályokat alkalmazzák stb, de szavainknak nem volt meg

a kívánt eredménye. A hatóságok sem vetettek valami komolyan ügyet ezen eseményekre, mert nem szigorították meg a malmokkal szemben a felügyeletet s ellenőrzést.

Voltak oly óriási malomtüzek is, melyek több száz kocsirakomány kenyérgabonát hamvasztottak el s így a közlelmezés alapos csonkítását eredményezték, mégis maradt minden a régi-
ben. Ma is a hanyagság, a nembánomság, a nemtörődömség uralkodik az egész vonalon. Hónapok előtt már azon gyanunknak adtunk kifejezést, hogy a gyakori malomégések gyujtogatásból erednek s ellenségeink keze játssza it a főszerepet, de azért a hatóságok a kisujjukat sem mozdították meg. Most legutóbb a budapesti Király-malom égése alkalmával a vizsgálat ugyan nem derítette ki, hogy gyujtogatásból ered, noha nagy volt a gyanu. Megelekedésünkre szolgál, hogy a Molnárak Lapja is felszólal ez alkalommal s az orosz fogoly maommunkásokat gyanusítja gyujtogatással, sőt tanácsot is ad, miszerint ezeket az összes malmokból küszöböljék ki s helyettük női alkalmazatokkal szerzőjének. Ez helyes megoldas volna, mi is osztjuk ezen véleményyt, de ismerjük magyarjainkat, kik a jó tanácsot mindig meghallgatják, hanem — fájdalom — nem követik, azért a malmokkal szemben a legs gorubb kormányintézkedést kérjük. Rendeletileg mondja ki a kormány, hogy a malmokban hadifogolyt sem mint munkást, sem mint őrt. vagy őrlőt alkalmazni nem szabad, sőt hadifogolyt a malomba belépni is tilos. Ki e rendeletet megszegi, szigoruan büntetendő. Adjon ki a kormány külön legszigorubb tűzörségi rendeleteket a malmokra nevez s álltsön katonai őrséget minden malomhoz, legalább a háboru folyamán. Legalább hetenként egyszer a legszigorubb tűzvizsgálat vegeztessek hatóságilag a malmokban, a mikor a tűzoltószerek is kipróbálandók. Ne szabadjon senkinek belépni a malomba ruházatának átkutatása nélkül, hogy se gyufat, se más tűzfejlesztésre alkalmas anyagot, vagy szerszámot ne vihessen be. Kellő erelylyel nálunk is éppen ugy lehet a malomtüzek számát a legkisebbre apasztani, mint más államokban, csak komolyan akarni kell. Ma legszomorubb az, hogy malomtüzekben Magyarországon áll első helyen a föld kerektségén.

A haditoglyok azon gyalázatos szereplése, mely gyujtogatásban nyilvánul, a legszigorubb megtorlást követeli. Hadijog szerint, azt hisszük, bitofa illeti azt, ki ily alattomos eszközökkel követ el merényletet idegen vagyon ellen oly módon, hogy azzal embertársának ugyszólván szájából veszi ki a falatot. Hiszen ha a malomtüzek az eddigi óriási mértékben folytatódnak, lehetetlen, hogy a legnagyobb takarékoság mellett is elég legyen kenyérünk a jövő aratásig.

Midőn e veszedelem nagyságát ecseteljük,

TAKARMÁNYDARA
TENGERICSUTKÁBÓL

a LANZ-féle örlőgéppel! Az eddig csak tüzelésre használt tengericsutka mint **KITÜNŐ TAKARMÁNY** értékesíthető.

Eredeti
amerikai **CASE** gőzszántó-
gépek,
a c z é l
c s é p l ő k.

STOVER amerikai benzinmoto-
rok és lokomobilok.

AJÁNLATTAL SZOLGÁL: **HAHN ARTHUR** és **TÁRSAI BUDAPEST,** VIII. KERÜLET, ÜLLŐI-UT 52/g.

Sürgönczim: **CASE BUDAPEST.**

egyben ismételve felhívjuk annak elhárítására a mérvadó körök figyelmét.

A hadifoglyokról azonban nemcsak rosszat, hanem jót is jegyezhetünk fel s el kell ismerünk, hogy mint mezői munkások elég jól megállják helyüket, sőt — különösen a szerbek — egy részük nagyon ügyes, szorgalmas, szolgálatkészség és jó indulatú, csendes, türelmes. Ha kellő elbánásban részesülnek, kevés panasz merül fel ellenük. Az állatokat igen szeretik s jól, szelíden bántanak velük. Részen a gazdaságokban kiadott nagyszámú hadifogoly munkájának lehet köszönni, hogy a mezőgazdaság minden teendőjét — némi kivétellel — kellő időben el lehetett végezni hazánkban.

A fogolytáborok közeli vidékének gazdaközönsége minden fogyasztási cikket, különösen élelmiszert szorgalmasan terményeket és termékeket nagyon jól tud értékesíteni, mert noha a taborterületek be nem épített részének minden talpalattnyi része be van veteményezve konyhakerti növényekkel, az ott termelt zöldségfélék csak igen kis részét képezik az egész szükségletnek. De másrészt nem egy maradi gazdaasszony — látva a foglyok kertészkedéseinek szép eredményt — kedvet kapott a házi kert művelésére s tényleg be van igazolva, hogy a háboru kezdete óta fokozatosan fejlődnek a falusi konyhakertek. Nálunk minduntalan emelik a vasuti fuvardíjakat, a mint kisebb a MÁV jövedelme, vagy befektetések kellenének, vagy valami kis jövedelmezőségű helyi érdekűt váltott meg az állam, sőt még a tisztviselői fizetésrendezése is némi tarifaemelésben nyer elintézés, szóval minálunk napirenden vannak a díjemelések, hozzájuk szoktunk, mint annyi sok más rosszhoz.

Mily másként van mindez a Németbirodalomban, arról az alábbi hír tanuskodik:

A háboru folyamán lényegesen eltolódott viszonyok köveikeztében az európai államok vasutigazgatóságai nagyrészt felemelik a vasuti díjszabásokat.

Ujabbán a németországi lapok szóvá tették, hogy a díjszabások drágítása a német vasutakon sem maradhat el, figyelemmel az üzemi anyagok árának és a munkabereknek nagy emelkedésére.

Hivatalos helyről és az érdekelt szállító közönség megnyugtatóására most kijelentik, hogy illetékes helyen a háboru alatt egyelőre nem foglalkoznak a tarifák telemelésével, ezzel szemben az egyes vasutigazgatóságok már tárgyalás alá vették azt a kérdést, hogy a ma érvényes számtalan kivételes díjszabást fokozatosan és egymásután beszüntessék. Ez a reform, mely egyes arucikkre és termékekre végeredményben ardrágító hatással lesz, már legközelebb megvalósul. Igen figyelemre méltó azonban, hogy a vasutak tekintettel lesznek a népielmezés fontosságára és azokra a cikkekre, amelyek a háboru alatt a lakosság ellátására nélkülözhetetlenek, a régi kedvezményes tarifákat a háboru tartama alatt továbbra is változatlanul érvényben hagyják.

Ezek után batrak vagyunk azt a kérdést feltenni, vajjon nálunk nem lehetne-e a sok mindenféle kivételes díjszabásokat fokozatosan beszüntetni, melyeket éppen a legtehetősebb emberek és intézmények (meg kartelek is) élvezik? Nem lehetne-e a vasuti díjteteleket is egyenlő mértékkel mérni mindenkiével? Itt hazánkban, hol a protekció minden téren mindjobbán uralkodóvá valik, legalább egy tér — a vasuti szállítás — lenne az, a hol a partfogoltakat nem ismerik. Ez volna az első lépés az erkölcsi nemesedés felé, kövessük ezen az uton nemes szövetségünket, a nemeteket.

Mikor hazánk határszélein ádáz harcok dülnek, akkor a balátmadár vihogása mindennapi hang; megszoktuk már, hogy a gyászrovat nap-

ról-napra hosszú betűhasábokban közli a hősi halált szenvedettek névjegyzékét. Beletörődünk — mert kénytelenek vagyunk vele — hogy a világháború borzalmainak a gyöngéd érző lelkekre való hatása beteggyógyba, sőt sirba visz oly egyéneket, kik máskülönben még számos éven át örvendhettek volna az életnek. Az érzékeny igegek felmondták a szógalatot, a testi-lelki szenvedések, a leküzdhetetlen anyagi gondok, a szeretettek elvesztése feletti bánat stb. sok életet oltott ki. Mindez a gyászos szomorú eset a háboru folyománya, de az elszomorító tényeknek más fajtája is van, mely az igaz magyar gazda szívet megdöbbeníti, keseríti, lehangolja.

Értjük a nagyuri birtokoknak bérbeadását, a gazdasági karnak kenyér nélkül maradását és különösen azt a leverő tudatot (mert nemcsak előérzet az, hanem sok tapasztalaton alapuló tudat), hogy a magyar föld egy-egy része lassan, de fájdalom, nagyon is biztosan, kisiklik a tősgyökeres magyar családok labái alól s idegen jövevények tulajdonává lesz, sőt esetleg — a mi még rosszabb — lelketlen kalmarok üzérkedéseinek tárgyává valik, minden szíve-szóra gazdat cserélő ingó portekává alacsonyul a szent haza egy-egy darabja, melyet szószerint igazán ingatlanak hittünk mi magyar erelmű agráriusok. Az ekkeseredés érzését változta ki lelkünk ből az az újabb hír, melynek hangja hozzánk is elhatott? Egyik legképzettebb gazda, a gazdasági gárda legtekintélyesebb egyéneinek egyike, ki szívvel-lellekkel csüngött hivatásán s faradhatatlan munkássága által nemcsak szép eredményeket, de öszinte elismerést is vivott ki 40 hosszú éven át, Juresek Győző. Karolyi Mihály gróf debrői uradalmának jóságigazgatója, nyugodalomba vonul, mert bérbeadatnak az igazgatása alatt volt uradalmak.

Más oldalról tudomásunkra jutott, hogy gróf Hunyady József kéthelyi (somogy megyei) uradalmait bérbeadta egy berlini részvenytársaságnak. A tulajdonosoknak talán több lesz a jövedelmük, de az állatállomány, a gép es eszköz s anyagteltár megszűnik az övék lenni, és ez az oka, hogy az első bérleti szerződés lejártá után rendszerint hazi kezelésbe nem képesek vissza venni birtokot, mert azt kellőleg berendezni (instruálni) nincs miből. Azt kérdezzük ezektől a bérbeadó fouraktól, miért nem fektettek bele birtokukba többet, miért nem tették azt belterjesebbé, miért nem fejlesztették ipari gazdaságokká? Miért nem karoltak fel a kereskedelmi növények termesését stb., mint a bérlők teszik? Hiszen akkor elérheték volna azt a jövedelmet — sőt többet — mint a mennyit a bérbeadás után kapnak s megmaradt volna birtokuk. De így? — Az a számos derek magyar gazdasági család pedig mehet új állást keresni; talán mint napidíjas tengetheti életet egyik-másik okleveles gazda, mert a nyert kis végkielégítés vagy nagyon szerény nyugdíj a mai viszonyok mellett szükösen sem elég az élethez, de sok a meghaláshoz.

A bérlőnek nem kell magyar okleveles gazdasági, ha ilyet akar, idegenből hoz magának, különben botosspanokkal, altisztekkel vagy kereskedelmi vegzett egyenekkel gazdálkodik s ha egy-egy fiatalabbat is vesz, de az 50 évet meghalado neki már öreg, már az ily koraúkat széinek ereszti.

Ezek a szóban levő birtokok kötött uradalmak, melyek mikénti kezeléséhez a kormánynak is volna némi beleszólása, azért is csodálkozunk, hogy beleegyezését adja a napról-napra szaporodo birtokokhoz s nem gondol arra, miszerint a nagy nehezen és sok költséggel felállított öt gazdasági akadémia teljesen elnéptelenedik. Fouraink — tisztelet a kivételnek — nem végeznek gazdasági tanulmányokat s így csak azok jarnak akadémia-ra, kik kenyérkereseti pályájuk gyanánt választották a gazdaságot. De látva azt,

hogy a gazdasági állások már maholnap teljesen megszűnnek, vajmi kevesen fognak akadni ily rögs s mégis bizonytalan pályára lépni. Hátra volna még az, hogy ha hivatalnoki, tisztviselői állásokra pályázhatnának az okleveles gazdák, de hát a régi — idejét mult rossz — minősítési törvény szerint majdnem minden állami, törvényhatósági és városi hivatalhoz jogvégzettség kell — nem megfelelő szakképzettség, mint azt a józan ész sugalja. Itt volna már a legfőbb ideje, hogy ezen régi »czopfot« félre vessük s új irányban haladjunk a gazdasági képzés terén, mert különben az akadémiaikat bezárhatjuk s csinálhatunk belőlük templomokat — az aranyborju részére, melynek imádása óriási léptekkel terjed szegény hazánkban. Már az Urániát is kikezdte.

Nem csak néhány politikai napilap, mely a mezőgazdaság ellen rendszeres kirohanásokat tesz, de ujabbán még — máskülönben kellőleg jól értesült — kereskedelmi szaklapok is azt hangoztatják, hogy a gróf Serényi Béla által zászlainkra irt »Termeljünk többet« jelmondatnak csak akkor képes a magyar mezőgazdaság igazán megfelelni, ha minden nagybirtok bérlők kezelése alá kerül, mert a magyarországi házilag kezelt uradalmak igen keveset termelnek. Az illető — különben tiszteletreméltó — cikkírók igen nagy tévedésben vannak, mert ma már hál'Istennek azt mondhatjuk, hogy a házilag kezelt nagybirtokaink legnagyobb része az átlagtermékek dolgában kiállja a versenyt a bérlőkkel, tessék Frigyes és József főherczégek, Esterházy, Pálffy herczeg és számos grófok s több mágnásunk birtokait végig nézni s legfeljebb néhány elmaradottabb (leginkább papi) uradalom leledzik a régi maradásban.

Ha már most azt vesszük, hogy hazánk szántóinak közel $\frac{3}{4}$ része van (mint tulajdon vagy bérlet) kisbirtokosok kezén és csak $\frac{1}{4}$ része nagybirtok s annak is fele már bére van adva, egyegyede pedig igazán jól kezelve; akkor látjuk, hogy az összes szántóknak legfeljebb $\frac{1}{16}$ -od része tehát alig több, mint 6%-a teremne többet bérbeadás esetén, ez pedig edes kevéssé emelné az országos átlagot; hanem igenis a kisbirtoknál vannak a legkisebb termésátlagok, ott kell növelni a termés nagyságát s akkor 75%-a a szántóknak fog nagyobb hozamot adni, mint ma s ez aztán az országos átlagra s az ország össztermelésére is nagy kihatással lesz.

Hogy azonban ezt elérhessük, nevelni, tanítani kell a mi kisbirtokosainkat; át kell idomítani a népiskolákat, szaporítani az ugynevezett önálló gazdasági népiskolákat, mezőgazdasági polgári iskolákat letesíteni, de a vándortanítói intézményt is rendszeresíteni, kibővíteni. A gazdasági előadásokat nemcsak télen, de ünnep és vasárnapokon nyáron, kint a mezőn, a helyszínén gyakorlatilag kell megtartani minél több helyen, minél gyakrabban és a kis mintagazdaságokat egyelőre legalább annyira felszaporítani, hogy minden járásban legyen legalább is egy. De mindez még nem elég az üdvösségre, mert többet termelni a növényekből csak úgy lehet, ha kellő talajmívelést adunk nekik s ehhez jó eszközök kellenek, másodsorban ígás állatok vagy motorok és harmadsorban trágya adó állatok es műtrágya. Mindezek megszerzésére pénz, pénz és harmadsorban is pénz kell, de a mai drága hitelviszonyok mellett ily befektetésekre szolgáló olcsó pénz nem áll a gazdaközönségünk rendelkezésére, mert az élelmiszer és egyéb közszükségleti tárgyak árának felhajlása és az áruknak a forgalomból való elvonásával szomorú hírnévre szert tett nagybankok erre nem vállalkoznak, hanem új intézményeket kell e nagyfontosságú cél elérésére megteremtteni. Az Országos Központi Hitelszövetkezet csak elenyésző csekély hanyadat képes az e teren valóban elkerülhetetlen szükséges millióknak rendelkezésünkre bocsájtani.

A
„HANGYA“

a Magyar Gazdaszövetség fogyasztási és értékesítő szövetkezete barmely közsegbé költségmentesen küldi ki megbízottját, a hol fogyasztási és értékesítő szövetkezet akarnak szervezni. Mielőtt a mozzalmat megindítanák forduljanak a kezdeményezők utbaigazításert a

„Hangya“ igazgatóságához: Budapest, IX., Közraktár-utca 34. sz.

A „Hangya“ kötelékében az 1914. év végén 1278 fogyasztási szövetkezet működött, a melyek alap- és tartaléktőkéje 11 millió koronára rug, évi forgalmuk pedig meghaladia a 60 millió koronát. **Öldmiv-élő népünk erkölcsi emelkedésének és vagyoni gyarapodásának legbiztosabb eszköze a gazdasági szervezkedés s a termelés fejlesztése. Az értékesítés kedvezőbb tétele, a háztartási és gazdasági szükségletek jutányosabb beszerzése csak fogyasztási és értékesítő szövetkezetek útján érhető el.**

Az ország legtöbb birtoka — kicsi és nagy egyaránt — annyira meg van terhelve, hogy újabb kölcsönt csakis úgy bír el, ha az nagyon alacsony kamat mellett adatik.

A birtokosság nagyfokú pénzbőségéről szóló meséknek hitelt adni nem lehet, hisz míg a valóban belterjes gazdasági üzemhez szükséges befektetéseket nem tette meg a gazda, addig az összegyűjtött néhány koronája csak tartalék a bekövetkező kiadások fedezésére.

Tehát mégis akadt közéleti diktátor! Kíváncsian várjuk működését, de őszintén megvallva, nem reméljük, hogy a nyomoruságos közállapotok javulását valami nagyon előnyösen befolyásolhatja. Addig, míg a különböző élelmiszerek ára a közszükségletet képező ipari cikkek áraival együtt nem lesz maximálva, nem lehet nálunk igazi rendet teremteni. Lám »Az Újság« hirtelen: A kamara az Aradi Czipészek Termelőszövetkezetének kalkulációja alapján megállapította, hogy talpbőrrel, minden hozzávalóval s a segédnek fizetendő munkadíjjal együtt egy pár czipő megtalálása kilencz korona ötven fillérbe kerül. Miért fizetünk akkor mi 20 koronát egy pár czipőtalpért? Így van a ruhával, gépekkel stb. stb.

A csehekért éppen nem rajongunk, azonban hogy ha valamit jól csinálnak, azt mégis tanácsos volna utánózni. Ilyen az a kis hír, melyet Prágából írtak: A mezőgazdasági szeszfőzők értesítést kaptak, hogy az 1916. évi termésű burgonyát nem szabad szeszgyártás céljára fölhasználni. Ez az intézkedés azért volt szükséges, hogy a burgonyatermést teljes egészében emberi táplálkozás vagy takarmányozás céljára biztosíthassák.

Nálunk sem valami gazdag a burgonyatermés és a központ daczára máris burgonyahiánnyal küzd a fővároson kívül néhány más város is — legalább időközönként. Ezt a közlekedési bajok rovására írják, de mi azt véljük, hogy ha a burgonyából való szesztermelést eltiltanák, sok vidéken felszabadulna a burgonya és a nehéz szállítási viszonyok daczára is lehetne a közeli környéket ellátni ezen élelmiszerral. Másrészt ilyen módon jutna hizók, különösen sertések részére is s ha már elegendő tengeri és árpa nem is áll a hizalók rendelkezésére és (mint a kormányelnök is elismeri), azért nincs elég zsir, mert nincs a sertés kihizlalva, mégis csak kihiznék az a disznó felig-meddig, ha annyi burgonyát kapna, a mennyit csak elbir fogyasztani; ezzel a zsirszükséget némi részben szinte fedezhetnék.

Az erdélyi menekültek lovainak f. hó 16-án megtartott árveréséről a P. II. után a következőkben emlékezünk meg: Kezdődik az árverés... A kikiáltó harsány szóval hirdeti ki, hogy a lovakat a legelőbet ígérőnek fogják egyenként eladni azonnali készpénzfizetés mellett. A megvett lovak azonnal elvezethetők. Elsőnek egy pejkanczát árvereznek. Zsufolva van a tribün, inkább csak érdeklődőkkel, de lent a korláton belül, a hol a lovakat elővezetik, vagy 350—400 vevő is vár és lesi az árakat. Négyszáz korona a kiáltási ára az első állatnak. Gyorsan árvereznek egymásra a vevők. Ötszáz... hatszáz... hétszáz... kilencszáz... kilencszázötven... kilencszázhatvan... senki többet? Kilencszázhatvan koronáért kelt el az első ló. A második állat szép, sötét pej, herélt, az 500 koronás kikiáltási árról rövidesen 1000 koronára emelkedik és ezen az áron el is kel. A harmadik lóért, — négyéves herélt — 920 koronát fizet egy váczhartyáni kigazda. Hirtelen megszakad az árverés. Halljuk, halljuk — kiáltja a tömeg. Az árverezők közül egy uriasan öltözött idősebb menekült válik ki és harsány hangon tiltakozik az árverés megtartása ellen. „A lerongált állatokért — ugymond — nem lehet jó árakat elérni, tartsák tehát még 1—2 hétig vissza a lovakat; csapják ki a legelőre és ha addig nem jelentkezik a gazdájuk, csak akkor adják el.” A tömeg egy része helyesel, másrésze hallgat. Az árverési kikiáltó azonban rögtön felel, kijelenti, hogy a lovak már két hete vannak itt, tulajdonosaik még nem keresték és a mai takarmányárak mellett feljavításuk igen sokba kerülne. Így azonban a pénz felreteszik részükre és azután majd — »ha Isten megsegít bennünket, Oláhországban féláron fog a székely lovakat venni.« Erre a hatásos szónoki kifejezésre megnyugodtak a kedélyek és most már zavartalanul olt tovább az árverés. 800—900 koronánál ol-

csóbban nem igen kelt el egy ló sem. Volt azonban olyan is, a melynek árát 450—500 koronáról 1400—1500 koronára, sőt még magasabbra is felverték. A legdrágább ár 2020 korona volt. Egy kilencz éves pejkancza 400 korona kikiáltási ár mellett 1800 koronán kelt el. Egy 12 éves szürke kanczáért, melynek kikiáltási ára 450 korona volt, 1600 koronát fizettek. Az erdélyi menekültek lovait ilyenképpen elég jól értékesítették, de mégis volt egy körülmény, a mely elégedetlenséget keltett. A hivatásos lókereskedőket és kupeczeket az ilyen árverésektől, a melyeknek az a céljuk, hogy a kisdazda közvetlenül jusson a lóhoz, valamiképpen távol kellene tartani.

Csak az volna a megjegyzésünk, hogy ha kupeczek nem lesznek az árverésen, nem fog lehetni oly magas árakat elérni s ez a kárvallott szegény székelyeknek hátrányára lenne. Különböző bizunk benne, hogy kitisztul 1—2 hét alatt Erdély az oláhoktól és a menekültek visszatérve hazájukba, állataikat is vissza viszik és földjeik megmunkálására használják fel, hogy jövőre legyen jó termésük, mit teljes szívvel kívánunk nekik.

Utazás alatt látottak és hallottak.

Írta: —y—n.

Egy fiatal uriember, kivel találkoztam az uton, beszélte:

Külföldi tanulmányutamat tettem, 14 hónapon át nem voltam hazánkban, most hogy visszatértem, látom, hogy mily nagy drágaság uralkodik itt, sokkal nagyobb, mint akár Ausztria, akár Németország bármely részében. Sőt az a legkülönösebb, hogy azok az anyagok és tárgyak, melyekről biztosan tudom, hogy Magyarországból kerültek ki, sokkal magasabb áron számítottak fel itt a termelő helyen, mint külföldön. Alig találom erre a kellő magyarázatot. — Egyszerű a dolog, világosítottam fel az illetőt. Külföldön az az eladó, legyen az akár kereskedő, akár vendéglős, kávé, vagy más, megelégszik a tisztességes polgári haszonnal s ennek folytán nagy forgalmat csinál és rendszeresen élve, lassanként meggazdagodik. Nálunk azonban (tisztelőt a — fájdalom — nagyon kis számú kivételnek) még békeidőben is sokkal nagyobb %-ra dolgoznak az elárúsítók, de mióta a háború tart, legnagyobb részük már mértéket, határt nem ismer a haszonnak fokról-fokra való emelésében. Ezek az emberek rohamosan akarnak milliomosok lenni. A hallatlan nagy árak másik oka nálunk a tultengő közvetítő hadsereg, mely mindenhova beforakodik s még a nagykereskedőnek is ugyszólván lehetetlen közvetlen a termelőtől vásárolni be szükségletét; ezek az igazi árdrágítók, ezeket kellene kiküszöbölni és csak a feltétlenül szükséges, tisztességes elemeket meghagyni. Nagy baj nálunk, hogy (azt lehet mondani) faji jellegünkhöz tartozik a széthúzás, az egyesülés iránti ellenszenv s így a társulások, szövetkezetek igen kis mértékben s nagyon lassan terjednek el népünkben. A német mindjárt társul mindenre, ott a nagykereskedőnek, iparos, vagy gyárosnak, avagy a nagy városi vendéglősnek a nyersanyagokat nem kell sokáig keresni, keservesen összeszedni, egyszerűen az illető szövetkezetnek, egyesületnek, vagy társulatnak ír, telefonál, vagy sürgönyöz s kellő mennyiségben, vagy mértékben megkapja jó minőségben a kívántakat, aránylag olcsó árban, mert a társulat (vagy akárhogy hívják is) a lehető legkisebb haszonnal beéri. Így vannak tej, vaj, sajt, tojás, baromfi, gyümölcs, zöldség, stb., stb. értékesítő szövetkezetek, míg nálunk bizony nincsenek.

Örvedetes jelenség, hogy már kezd számítani a magyar gazda is és rájön, miszerint a mostani igazállatárak mellett igen drága munkát végez a ló és az ökör a talajművelésnél kivált ha még hozzá rá vannak utalva az abrakvásárlásra, bizony sokkal olcsóbb a motor. Tényleg látunk már hazánk nyugati részében több kisebb-nagyobb motoreket szántani a keskeny földszalagokból álló kisbirtokos földeken. Csak álljanak össze magyarjaink, vegyenek közösen ily gépeket s munkálják meg velük tisztességesen, rendszeresen a talajt, akkor remélhetnek majd jobb termést, mint ha régi módi szerint 3—4 mélyen turkálják csak meg a földet egyenletlenül, efavult, életlen vasu ekékkel. Hiszen kisebb község összes szántásait 4—5 ilyen motoreke elvegezhetheti s ha kell még ezután fuvarozásra, vagy egyéb munkákra is (p. o. fafűrészelés, téglapréslés stb.) lehetne használni, hogy annál jobban kifizetődjék a befektetett tőke. Legyen a jelszó »Egyesült erővel« s le fogják gazdáink győzni a legnagyobb nehézségeket is.

Láttam egy Fowler-féle kétgéprendszerű gőzekét is, mely akkor éppen bérszántást végzett egyik nagybirtokosnál s az amugy is elég laza burgonyaföldet mélyen megforgatta. Ez az eke két kisebb nagy, vagy jobban mondva nagyobb középbirtokos és egy bérlő közös tulajdona, kik, ha jól tudom 75 ezer koronáért vásárolták a gépet s most vele nemcsak saját birtokukat szántják, hanem bérszántásra is van annyi leszerződött földjük, hogy — ha valami rendkívüli közbe nem jön — a befektetett tőke törlesztését és kamatait (sőt még a gépjavítás, gépész- és fűtőfizetés és egyéb apró-

cseprő dolgokat is részben) ezen bérszántásokból lehet fedezni s a saját földjeik szántása alig fog valamibe kerülni, ez lesz a vállalat tiszta haszna. Csak arra figyelmeztetem a háromságot, hogy jó lesz szigorubban ügyelni arra, miszerint a gépeket tápláló kazánviz tisztá kut-, vagy folyóvíz legyen, ne pedig sáros pocsolavíz, mely tele van iszappal, trágyalével és nemcsak gyakori gondos kazántakarítást igényel, hanem rongja is a kazánt s a gép egyéb részeit is.

Annak a bérlőnek pedig, kinél burgonyaföldet szántott a gép, azt üzenem, hogy kár azt a sok szép krumplit ott hagyni a barázdák között, melyet a hanyag munkásai a talajban hagytak, mert az bizony jó egy pár métermázsát tesz ki holdanként. Ha nincs otthon a macska, tánczognak az egerek:

A bérlő elutazott s míg távol volt, szedték így ki burgonyáját.

Csalóközön végig vitt utam, úgy a komárom, mint a pozsony megyei részen, elég jól előrehaladt volt a mezőgazdasági munka abban az időben (október 5—6—7-én), mert a burgonyák nagy része már ki volt szedve s földjük fel is szántva, sőt el is vette rozsszal, búzával. Meg kell jegyezmem, hogy inkább rozst vetettek eddig, mint búzát, a mi helyes is, mert a rozsnak még őszszel kell megbokrosodni, míg a búzával ez a fejlődés csak tavaszszal áll be. Igen szépen kikelt, pirosodó, de már teljesen zöldelő rozsookban is gyönyörködhettem, melyek zsinóregyenes sorai jóleső érzést keltettek szememben. Könnyű is itt szépen vezetni a vetőgépet, mert olyan sik a talaj felülete, hogy a vakondturás is dombszamba megy és a réten egy nagyobbacska hangyabolyt már hegynek kellene nevezni. Örvedetes jelenség, hogy a kisbirtokosok is többnyire már géppel vetnek. Sokan csak október 10-ike után kezdik a buzavetést, hogy a cecidomia ne okozzon benne kárt. Talán a mult hetek dere-fagya a hesszeni legyeket is jól megdézsmálta, mert noha napos idő volt, 6. és 7-én nem láttam őket rajozni s így a kevésbé fiatal hölgyek (nem akarom mondani, vénasszonyok) nyarának ezen veszedelmét jelzett vidéken elkerülik az idén — remélhetőleg.

Az idei termés illetőleg azt mondják, a buza rosszabbul fizetett, mint tavaly, a rozs ablakos volt, mert erős szelek fújtak virágzásakor, de különben is aratás előtt der volt, a mi úgy az őszi gabonáknak, mint az árpáknak nagyon befutó. Épületektől, vagy erdőktől védett helyeken jobb átlagok voltak. A zab igen jól fizetett, úgy hogy ez a gabonanem ellensúlyozza néhol a többi hiányát s tudok gazdaságot, melyben a mostoha viszonyok daczára is éppen annyi waggon gabona termett, mint 1915-ben.

Alig egy pár évtizede, hogy errefelé répát is termelnek s kivált a cukorrépa csak a legutóbbi időben karolták fel. A diószegi cukorgyár egy nagy birtokot szerzett meg Ekecsen, melyen gazdálkodása alatt a szürke homok koromfeketévé változott s most is igen szép répákkal rakták meg a készen álló vasuti waggonokat azokból a kisvasuti kocsiokból, melyeken a táblákról az állomásra szállítják a terményeket. Több helyen láttam igen jó takarmányrépákat is; többnyire vörös mannuth fajtát termelnek, mely tömegre legjobban fizet, de mint legutóbb egy német szaklapban olvastam, azért is ajánlatos fajta, mert cukortartalma nagy, tehát tápérték tekintetében is megállja helyét.

Bámulatomra akadtam olyan gazdára is e tájon, a ki meg van a maximális árral elégedve, mert ő ezek mellett is kijön — megtalálja számadását. Talán mert orozsokkal is dolgozik, kiknek napi teljes ellátása kerekszámban 5 koronába kerül. Helybeli napszamos alig akad, sűdölánykáknak 2 K 80 fillért fizet. Termése, mert jól miveli talaját, kellőleg trágyáz, sőt műtrágyát is használ, közepesnek mondható. Dicsekedett is vele, hogy nem ad semmit a hatósági áron felül nem úgy, mint egyik földi, a kirlő a vasuti állomáson a következőket mesélte egy biztosítási ügyben utazó uriember:

»János bácsi, hogy adja a burgonyát?« — kérdé az illetőt.

»20 korona métermázsája« — feleli ő.

»Tudja-e, hogy 14 K-val van maximálva s ha feljelentem megbüntetik, még be is zárhatják!«

»Tudom uram, de azt is tudom, hogy sokkal okosabb ember « (tájszóval ön helyett), semhogy feljelentene, mert nagyon jól tudja, hogy drága pénzben szereztem a magburgonyámat, Drága bért fizetek a földért, magam már öreg vagyok, nem tudok kapálni, fiam a harctéren küzdenek és drága napszamosokkal kellett vesződnöm, hát megérdemlem, ha egy kicsit magasabb áron adom ezt a magnak való termést. Kérhetném ugyan a miniszterumot, hogy mint első utántermésre adjon külön engedélyt, hogy eladhassam mag gyanánt a maximálisnál magasabb áron, de nem teszem, mert ha most terjesztem fel kérvényemet, talán karácsonyra kapok rá választ s akkor is elutasítót. Imerem én már a hivatalos eljárásokat, elv résem benne egy hosszú emberöltőn át elgyszer. Hanem úgy gondolkozom, hogy ha az a kereskedő, kinek raktárában 3 év előtt már meg volt az a 18 krajczáros karton, a mit ő most 3 koronájával árul és azt nem jelenti fel senki, akkor én adhatom 6 koronával drágábban az én kitudó fajkrumplit minden lelkiismeretfurdalás nélkül.

Mit szólhattam erre? Teljesen igaza van az öregnek.

Találkoztam egy furfangos számító emberrel is, a ki igen jól megtanulta a kétszerkettőt s fóg is

boldogulni még a jég hátán is, ha arra tereli sorsa. Ez az atyafi így okoskodik: csak annyi gabonát fog ezután termelni, a mennyire szüksége van, t. i. saját és muszkái élelmészére, cselédszoldra, vetőmagra és abrakra, már mint zabra, árpára a lovak, bikák és sertések részére, hanem a burgonya-termelést kiterjeszti a mennyire lehet — talán birtoka fele részére is. Csalóközben átlag 6 q-nál nagyobb gabonatermésre pr. m. hold biztosan számítani nem igen lehet s ebből is még van valami II. osztályú szem, meg ocu, a mi nem értékesíthető, aztán vetőmagot is levonva, eladásra legfeljebb 5 q kerülhetne, ez kerekén 40 K-val 200 K. Viszont a burgonya m. holdja — sok évi termelés után mondhatja — ad 56 q gumót, ebből 6 q meggy magnak marad 50 q eladásra, ennek ára most 14 K levén = 700 K; de vegyünk csak 10 K-át, akkor is 500 K; és ha a termelési többköltségre mindjárt 100 K-át számítunk is, akkor is még mindig marad 400 K jövedelem, a mi éppen még egyszer annyi, mint a gabonák utáni bevétel. Tehát nagyon indokolt ez idő szerint a burgonyatermesztés nagyarányú felkarolása. Attól nem kell félni, hogy nyakán marad a burgonya, mert abból lehet ugyan sok, de elég soha sem; hiszen ha több terem majd, nem csak emberi táplálékra használják fel, hanem szesz- és keményítőt gyártásra és újabban még sörfőzésre is, nem is szólva arról, hogy hizlalásra, állattartásra mennyit fognak jó termés esetén felhasználni (azt el sem lehet ma képzelni), mikor a szűkös termés mellett a legkedvezőbb sertésnek sem lehet ily drága s ritka gyümölcsessel kedveskedni. Hirtelen nem fog 10 K alá szállani a burgonya ára s a mint előállanak a rendes normális viszonyok s apadni kezd az ár, akkor a mi emberünk majd megint talál valami más terményt, a mit nagyban felkaroland.

A mi pedig a termelési költségeket illeti, azokat a legalacsonyabbra tudta az illető gazdatárs szorítani. Lyuggatógép után potyogtatták gyerekek a burgonyát, mely alig hogy kihajtott, meg lesz boronálva, aztán később — szükség szerint — 1—2-szer kapálógéppel megművelve, majd töltőgéppel feltöltve, néha 2-szer is. Csak töltés után kihajtott gyomok lesznek emberi — illetve gyermeki — erővel kitépve. Sack-féle burgonyaszedő ekével, vagy géppel szedeti ki a burgonyát és csak a talaj felületéről kell felszedni napzámosoknak, így állítógabonaként alig 40—50 K-val van több kiadása a krumplira, mint a gabonákra szokott lenni.

Beköszöntött az ős, de még csak a kezdet elején vagyunk. A legelők még zöldek s ha felszáradt a harmat, vigan legelésnek rajtuk a szarvas-marhák és juhok, ellenben a sertések napkelte után napestig kint vannak s különösen a burgonya és répa-földeken, de a már letarolt kukoriczásokon is (mert már ilyen is akad) bőséges élelmet találnak. A fák lombja még nagyrészt meg van teljes épességében, csak itt-ott hullott le néhány levél. Itt — különösen a pozsonyi részen — elég jó a betájtás. Sok az akác, kivált az utak mentén, másutt, hol a talajvíz közelebb van, inkább a fűz, különféle nyár- és égerfa diszlik. Gyümölcsfa is akad bőven, de gyümölcs az idén e vidéken még mutatásban is alig volt. Jól gondozott szőlőt csak Órsujfalun láttam (Darányi Ignác volt földmiv. miniszter), melynek összes lombja megvolt, noha a dértől színe megfakult. Az egyik-másik állomás-épületen felkuszó vadszőlő levelei a tüdővész emberek arcát juttatják eszembe, ezek a levelek is pirosodni kezdenek, mint a tuberkulózistól megtámadottak arca, aztán minél tovább terjed ez a veszedelmes pír, annál közelebb éri a vég s mikor már szinte lilába átcsapó sötétpirosra válik a levél akkor a gyenge szőlő is lefújja azt, épp úgy, mint az ilyen színű foltokkal teli arc tulajdonosát is e vízi könnyű szerrel a kéréllhetetlen halál.

Az állatállomány elég jó állapotban van, hiszen a takarmánytermés teljesen kielégítő volt, csak az a baj, hogy oly nagy járásban (közel 70 község), mint a somorjai, nincs már hónapok óta állatorvos s elmondhatja a nép — ha beüt a baj — mint az egyszeri cigány: ott degik, ahun van. Kisebb esetért igazán nem fizeti ki magát Pozsonyból az állategészségügyi felügyelőt kihívni, de meg az sem ér rá bármikor kimenni. Még szerencse, hogy a ló- és marhaállomány most aránylag elég egészséges, de bizony a sertések között a vész és az orbáncz szedi áldozatait. Hiteles kimutatást láttam, hogy Hutya-féle serummal történt oltás, daczára 34 drb. hullott el egy farkából, pedig az oltást a felügyelő végezte. A baromfiak között is sok áldozata van a kolerának és difteritiznek, ez az oka, hogy a szárnyasok száma az utóbbi hónapokban annyira megcsappant s a tojástermelés is apadt; most meg a vedlés miatt nem tojnak a tyukok, tehát a tojáshiány még faluhelyen is érzéti hatását. Pedig nem egy gazdasszony erőnek erejével szeretné szaporítani a tojások számát, mert nagy az árak és árutakon is hozzáférközik a zabhoz, hogy ezzel traktálja tojóit. P. o. egyik a lovaktól, másik a csikótól, harmadik a bikától csíp el valami zabot, mert a miniszteri rendelet szerint csak ezeknek »dukál« zab, míg a baromfiakat csak ocu illeti meg.

Vad van különösen nyul, legkivált a répatáblák szomszédságában; van fogolyamadár is elég szép számmal, de már kissé nehéz őket lőni, mert messze kelnek. Fácán is találkozok a tarlókon, kukoriczában, kivált az erdők, pagonyok közelében, hol az őz sem ritka, míg a Duna erdős szigetein a szarvas is jól diszlik.

Munkáshiány itt nincs, mert dolgos errefelé az asszonyok is, és már a serdületlen gyermek is

kiveszi részét a legnehezebb munkából, aztán akad sok alkalmatlan férfi is, mert eltekintve a golyvástól, aránylag nagyon sok a félig-meddig testileg, vagy lelkileg tökéletlen — időtlen — alak és időtota stb., ez a rokonok közötti házasságok következménye, a vérkeverés hiánya, a tulságba vitt beltenyésztés. Jelenleg ugyan már javul a helyzet s a jövő nemzedék már kevésbé lesz kifogásolható, az utazás, a vasuti forgalom s talán a józan belátás, mely megengedi, hogy holmi »jött-ment« is elvehesse a falusi leányt s nem ragaszkodik már abhoz, hogy csak azon községbeliekhez menjen férjhez, megteszi, vagy fogja tenni a kívánt jó hatást. De — fájdalom — a három nagy fogolytábor, mely a nagy Duna szigetén fennáll, szinte befolyásolja a születő és születendő gyermekek vérkeverését. Nem egy asszony ringatja csecsemőjét, kinek hitese ura már másfél év óta nem volt odahaza. Akadt olyan higgadt ember is, ki rövid szabadságra váratlanul hazatérve, ily meglepetésre a járásbírósgót kereste fel s a válóperit bejelentette, aztán a szolgabírósnál az asszony hadisegélyét szüntette be; de majd vérmesebb egyének is lesznek, a kik ilyenkor fegyvert, baltát ragadnak s a hűtlent elküldik a más-világra. Ez a háboru egyik rákfenéje. Némelyik muszkát már csak kenderszőke hajától és bajuszától lehet megismerni, mert a távollevő férj összes jogait gyakorolván, annak magyar ruhájában dolgozik a mezőn is s oly tisztán beszél magyarul, mintha ott született volna a Kis- és Nagy-Duna között. Haszna a mezőgazdaságnak s iparvállalatoknak, vasutnak van az orosz foglyokból, mert az emberi munkaerő hiányán segítettek.

Valaki panaszkodott, hogy heremag cséplőgépe nem verte ki jól a luczernamagot s igen lassan dolgozik, úgy, hogy a heréféle magvak mostani magas ára mellett sem fizette ki magát a magnak hagyás, inkább takarmánynak maradt volna a növény. Nem láttam a gépet s munkáját, tehát érdemileg nem szólhatok hozzá, nem védhetem a gyárt, mely alkotta a magfejtőt, de máshol szerzett tapasztalataimra támaszkodva, a here- vagy luczernamag cséplésére nevez néhány szerény megjegyzésem van, talán hasznát veheti egyik-másik gazdatársam. A heremagfejtő dob, melyet egyszerűen beletesznek a rendes gabonacséplő dob helyett a cséplőgéphez, nem felel meg és a magtakarmányokat 3—4-szer fel kell önteni a dobra, míg úgy a hogy kiveri a magot. Sokkal jobb eljárás, ha először a cséplőgépen összeszorított verő-

léczes dobbal leverjük a here magtokját (luczerna magcsigáját), melyet aztán ráhordunk a magfejtő gépre, mely ha jó szerkezetű, egyszerre kiveri teljesen a magot s rostái ki is tisztítják mindjárt úgy, hogy alig kell valami kis szelelőrostálás s piaczképes magot nyerünk. Azt is megjegyzem, hogy legtanácsosabb száraz időben csépleni az ily szőben forgó magvakat, mert a mint nedves a léghő, mindjárt megvonódik, megnyirkosodik a magtok s nem ereszti magából ki a benne ülő magvakat. Láttam egyszer kitünő gépen fejteni biborheremagot, mely reggel még harmatázott volt s noha legalább 6-szor fel lett öntve a garatra, még sem tudta az a masina az összes magot elválasztani és a polyvában bizonyosan maradt 25% ép és egészséges heremag. De meglehet, hogy az apionok garázdálkodtak a luczernában s a csigaalakú magtokok nagyrésze már eredetileg üresen került a cséplőszűrőre, azért nem telt a zsák. Boldogult gyakorlati gazdaköröm-ben, mielőtt lekaszáltam volna a magherét, megnéztem azt, lecsiptem különböző helyről néhány fejet s tenyereim között kimirzoltam őket, ebből már láttam, hogy érdemes lesz-e kicséplni, vagy kár-e a munkáért s czélszerűbb — ha vénecske is a szára s hullós a levele — inkább takarmánynak meghagyni.

Kendermagtermelés.

Irta: Havas Géza,

a m. kir. kender és lentermelési szakintézet adjunktusa.

I.

A hazai viszonyok között főként kisebb termelőink foglalkoznak általában a tengeri közötti kendermagtermeléssel, de vannak egyes nagyobb gazdaságok is, hol a széles sortávozu vetés mellett termelik a kendermagot. Rendszeres magtermelés hiányában nagyobb termelőink legtöbbször külföldi származású, olasz és kisázsiai mag beszerzésére van utalva. Miután a háborus viszonyok folytán olasz magot beszerezni egyáltalán nem lehetett, a kisázsiai magot is csak

kisebb mennyiségben és e mellett a mult év őszen beállott hosszantartó esőzések még kendertermésünknek is nagyrészt tönkretették, az ideai tavaszon oly nagy volt a vetőmag iránti kereslet, hogy nemcsak a hegyvidéki alacsony-növésű és más degenerált kenderfélék magját, hanem a raktárakban található mindenféle régi mag közül a viszonylag jobb csirázóképes-ségűeket is szükség parancsolta kényszerből felhasználták vetésre. Ily körülmények között az 1916. évi terméskilátások nem ígérkeztek kitünőeknek, holott ismeretes, miszerint a jó kendertermés egyik legfőbb feltétele, hogy csak megbízható fajtájú, friss kendermagot használjunk vetésre. Az említett okokon kívül még termésrontó hatással volt az ideai nyár több hónapig tartó esőhiánya is, úgy, hogy a vetések csak nagyon kevés helyen érték el a normális 2 méter magasságot. Még a kisázsiai, különben magas növésű kender is, ott, a hol a mag elkészve csak májusban került a talajba, a szárazságban csupán 40—120 cm. magasra fejlődött.

Az 1917. évi vetőmag részbeni biztosítása czéljából kormányintézkedések kötelezővé tették a 10 holdnál többet vetett kendertermelőknél a vetés egyötöd részén az embermagasságu kóro utáni magtermelést, mely intézkedések a már említett okok következtében csak részben járhattak eredménnyel. Az igen alacsony vetéseknél ugyanis legtöbb helyen a magtermelésre szánt terület nagyságát erősen csökkenteni kellett, sőt több helyen a magtermeléstől teljesen el kellett tekinteni. A tiz holdon aluli bácskai kistermelőknek, kik rendszeren a tengeri közé vetett kendermagtermeléssel fedezik szükségleteiket, ha a jövő évben nem vetnek több kender, mint az idén, biztosítva lesz legnagyobb részt vetőmagszükségletük. A nagyobb gazdaságok azonban magszükségletük nagy részéről — évente átlag 100 waggomennyiség, melyből külföldi magbehozatalra 30—40 waggon esik — mint rendszeren, a jövő évben is beszerzés útján kell hogy gondoskodjanak. Ha a külföldi beszerzés iránt már most az őszen megtételek a kellő lépések és intézkedések, úgy remélhető, hogy a vetőmagszükséglet legnagyobb része fedezhető lesz.

A vetőmagbeszerzés nehézségein már a multban, de főként a mostani háborus évek alatt eleget okulhattak nagyobb termelőink, hogy a kendermagtermelés fontos kérdését és szervezését ne vegyék közömbösen, mert *állandó kendertermelésünk biztosítása a jó fajta, friss magtól függ elsősorban.* Erre a bácskai kistermelő gondot is fordít és néhány holdnyi kendervetéséhez szükséges magmennyiség biztosítása, kukoricza között termelve, nehézséget nem is okoz. Más a helyzet a kikészítő gyárak részére, több száz holdon kender vető nagyobb gazdaságok és uradalmaknál. Ezek vetőmagszükségletüket általában beszerzés útján fedezik, mert a gyakran több száz métermázsas vetőmagnak termelés útján való fedezése az *eddig követett széles sorközű kendermagtermelési eljárás mellett — legtöbb esetben 2—4 q-ás terméseivel — a biztos veszteség mellett még kockázattal is jár.* Ezt a multak

Kimutatás

szélesebb sortávozu kendermagtermelési kísérletek eredményeiről 1908—1910. évben.

Sorszám	A kísérletező gazdaság			Magtermés				
	neve	helye	megye	Termelési év	Bevetett terület	Összesen	K. holdánként	3 évi átlag
				K. hold	métermázsas			
1	M. kir. ménesbirtok	Mező-hegyes	Csanád	1908	50	78.5	1.6	2.2
				1909	26	67.5	2.6	
2	M. kir. Rizsgazdaság	Pétkla	Bács-Bodrog	1908	25	32.5	1.3	2.5
				1909	10	34.0	3.4	
3	M. kir. csikótelep	Pálánka	" "	1908	5	10.5	2.0	1.8
				1909	5	8.0	1.6	
4	M. kir. Erdőhivatal	Bezdan	" "	1908	5.75	33.0	5.7	2.8
				1909	6.6	15.0	2.3	
4	M. kir. Erdőhivatal	Doroszló	" "	1908	12.75	111.0	8.7	3.4
				1909	13.16	38.0	2.9	
4	M. kir. Erdőhivatal	Pálánka	" "	1908	13.50	40.0	3.0	2.8
				1909	10.0	66.5	6.6	
4	M. kir. Erdőhivatal	Pálánka	" "	1908	9.75	25.5	2.6	2.8
				1909	9.0	9.0	1.0	
4	M. kir. Erdőhivatal	Pálánka	" "	1908	3	8.5	2.8	2.8
				1909	—	—	—	

általános tapasztalatai és a földmívelésügyi miniszter ur rendeletére három éven át folytatott kísérletek erősen ingadozó, végeredményben alacsony terméseredményei az fenti kimutatás szerint igazolják is.

Ezeket a kísérleteket tisztán magtermelés céljából különböző széles 36—72 cm. (tetele 20, telfelé 80 cm.-ig is) sortávolság mellett k. holdanként 5—10 kg. vetőmagot felhasználva, mezőgazdasággal és erdőgazdasággal foglalkozó állami birtokokon végezték. A kísérletek azt mutatták, hogy míg az 1908-iki különben igen aszályos év eredményei az apatini kir. erdőhivatal alá tartozó kerületekben 6—8 q átlagterméseikkel a magtermelésre igen kecségetek voltak, addig másutt azok mindenütt nem kielégítő maradtak. *A következő évek eredményei még az illető erdőgazdaság dunaaradványos, tápanyagokban gazdagabb talajain is oly alacsonyak, hogy a széles sortávolság, tisztán magtermelési eljárás csődjét igazolják.* Ezt nemcsak más hazai ez irányú számos tapasztalat mutatja, de igazolni látszik az a körülmény is, hogy Olaszországban, a kender termelő országok sorában a második helyen áll, a szóbanforgó magtermelési eljárást általában nem alkalmazzák.

Olaszországban kétféle, minden kockázattól mentes eljárást követnek. 1. A rostnak sűrűn vetett kenderablakon aratás alkalmával 1—2 méternyi távolságban az erőteljesebben fejlett szöcskeleveket magnyeres céljából lábba hagyják, melyek csak 4—6 hét múlva, magéréskor kerülnek levágásra. Tekintve azt, hogy az olasz kender az ily alandó teneszki kiválasztás és fajtaulajdonságánál fogva, továbbá azért is, mert ott a rostnak vetett kender kevesebb 30—36 kgr.-nyi k. holdankénti vetőmag felhasználása mellett 16—18 cm., tehát jóval szélesebb sorokban vetik mint nálunk, a rostkenderablakon az így magnyeres veget meg hagyott tövek az ottan igen jó erőben levő talajokon 3—4 meter magasra is megnőnek és az időjárási viszonyok szerint egyenként 30—60 gr.-nyi jól beerett magot hozhatnak. Ha minden negyszögöltre csak 2 drb. magtermelésre meghagyott tövet számítottunk, egy k. holdon 3200 tövön 30 gr.-jával számítva legalább 100 kgr. magtermést nyernek rendes viszonyok között. Ebből a következő évi vetőmagszükséglet teljes fedezetet nyers meg bőven jut eladásra is. Ez az eljárás azonban a rostnak termet korú levágásánál megfelelő elővigyázatot, gondosságot és ügyességet feltételez.

2. A másik általános használt eljárás, hogy más kultúránövények, többnyire kapasnövények, mint tengeri, repa, burgonya, donany s. b. közé vetnek kevés mennyiségű, 1—2 kgr.-nyi kendermagot, természetesen csak annyit, hogy az első kapás után meghagyott tövek egymástól legkevesebb 1,5—2 méternyre álljanak. Az így nagyobb távolságban meghagyott kender tövek, ha jó táperőben levő talajon erőteljesebben el is ágaznak, ritka állásuknál fogva hatványukra nemcsak a szomszédos növényzetnek. Négyszögölként csak 1 novenyt számítva, egy egy k. holdra 1600 növény jut. Miután ennek mintegy fele hím, fele nőkender, az utóbbiakon, ha minden erősen elágazott faulaku magkender tö után csak 100 gr.-nyi magtermésre számítottunk, a holdankénti minimális termés 80 kgr.-ot tesz ki. Vek meg a magvak való kender tálak szélén, mint nálunk a czirokat, vagy napraforgót szegény növény gyanánt, sőt utak mentén is egymástól méternyi növénytávolságban.

Mind ezek ismertetése után a külföldi és hazai viszonyokat tekintetbe véve vetőmagtermelésünk rendszeresítésénél, hogy mely eljárások lennének követendőek, alábbakban fogom megjelölni és keresztülviteltetni leírni.

Az olaszok által követelt 1. pont alatti mód a mi viszonyaink között keresztül nem vihető, mert nálunk a rostnak vetett kender szűkebb, 10—12 cm. sortávolságban vetik és e sorokban is a felhasznált több vetőmag által (40—60 kgr. k. holdanként) surubban alanak a növények egymás mellett. A növények szára tövékony marad a suru állásban, legfőbbnyire 2—2,5 meter magasra nőnek meg. Ily töveken, melyek a mi általában iragyara szoruló talajainkon suru vetésben semmi elágazást nem mutatnak, csak a csucson terem igen kevés mennyiségű mag. Ha az aratás egyszerűsítése céljából egymástól néhány méternyre eső egyenes vonalban hagynok is meg a magtermő töveket, az elért

csekély k. holdankénti 10—12 kgr.-nyi magtermés értéke még sem lenne arányban a többi figyelmet igénylő kendervágás fáradozásával.

A hazai viszonyok között alkalmazott széles sortávolságú magtermelés, mint igen ingadozó eredményű és veszteséggel járó eljárás általában szintén nem alkalmas és általános követése nem várható.

A mi viszonyaink között, mint célravezető és ugy a kis, mint a nagytermelő által minden nehézség nélkül követendő eljárás: 1. *Kapasnövények közötti módosított magtermelési eljárás.* A módosítás abból áll, hogy a repának és tengerinek géppel történő vetésénél a vetőgépek egyik szélső csoroszlyájának megfelelő részt a magszekrényben odaszegzett deszkalappal elkülönítjük, a hova megfelelő kevés kendermaggal kevert repa- vagy tengerimag jön, úgy hogy a hozzátartozó egyik szélső vetőáru a rendes mennyiségű repamagon kívül bizonyos távolságokra kendermagot is vet. Miután minden két gépnymótávolságban kender csak egy páros sorban található, ebben a páros sorban úgy hagyatdók meg az egyelésénél a magtermelésre szánt erőteljesebb tövek, hogy legalább félméternyi távolságban álljanak egymástól. A kiritkított kendersorok ily módon a kisebb nyomtávolságú vetőgépnél is legalább 2 ölnyi távolságban lesznek egymástól, a mi sem a többi növényre nézve,

69-ik ábra. Magkendertermelés a Bácskában.

70-ik ábra. Magtermelés Mezőhegyesen.

sem a művelési és aratási munkálatokra hátránnyal nincsen. A táblán a rendes munkálatok a kenderre való minden tekintet nélkül végezhetőek. A magkender első különleges munkája augusztus vége felé a hím kender elvirágzásakor azok kivágása és kihordásából áll. Második munkája a szeptember végére, kukoriczatérés idejére eső magvas kóro aratása, kévékbe kötése, szárítás végett kupokba állítása, végül a mag kiverése és rostálása. Az aratás megkezdésének helyes idejét úgy iteljük meg, hogy néhány fejből a magot kezünkkel kidörzsöljük. Ha a zöld viráglepelből kidörzsölt mag már barnul, a kemény héjon sötétebb érezettség és márványozás is látható, a mag belsejében levő fehér csira nem vízenyős és az egy színű világos zöld, éretlen könnyebb mag csak kis mennyiségben található közte, az aratás megkezdendő. Nemi kihullási veszteség mellett inkább kissé később, mint korán arassuk a kendermagot. Ennel az eljárásnál megfelelő erőben levő trágyázott talajon melékterményként nálunk is legalább 60—80 kgr. jó minőségű vetőmagra lehet számítani. Ennek a termelési eljárásnak követése semmi nehézséget nem okoz és a gépvetésre és fogatos munkálatokra berendezett nagyobb kendertermelő uradalmak is, mint teljesen okszerű magtermelési eljárást alkalmazhatják.

Tekintve azt, hogy minden nagyobb uradalom, mely több száz hold kendervetés mellett a kapasnövényeink közül a repát, tengerit valószínűleg legalább oly nagyságú területen termeli, mint a kender, a rosttermeléshez szükséges

vetőmagját ily eljárás mellett saját termelésű magjából biztosíthatja. Számítva azonban arra, hogy kevesebb kapasnövény vetése esetén a kendervetőmagszükséglet biztosításáról más módon, lehetőleg saját termésű magról kell gondoskodni a termelőnek, ajánlható lenne még egy újbb biztos eredménnyel kecsegtető második magtermelő eljárás is. Miután ezt a gyakorlatban még sehol nem alkalmazták, az eljárás helyes alkalmazása és a trágyázás módja miatt egyelőre néhány holdon volna próbálandó a gazdaságban.

Mielőtt az eljárást ismertetném, az eljárás helyes keresztülvitele érdekében egy és más felvilágosítást kell adnom életani tekintetben magáról a kendernövényről. A kender, ha sűrűn vetjük, származzon magja bár oly anyanövényről, mely erősen el van ágazva, elágazni meg sem fog, legfeljebb egyik-másik a többi fölött magasabbra kiemelkedő növény, de ez is csak kis mértékben, a felső szabadon levő csucsrészen. Minél szélesebb sorokban vetjük el a kender, annal erősebb oldalágakat hajt a szar a jó trágyaerőben levő talajon, de csak akkor, ha a sorokban is a sorközöket megközelítő távolságban állanak az egyes növények egymástól. Ha a sorokban a ki nem ritkított növények sűrűn egymás mellett meghagyatnak, legyenek bár a sorok egymástól méternyre, az elágazódás mégis csak igen gyöngye lesz. Ennek oka abban található, hogy a kenderszárak a sorokban egymásfelé néző oldalakon hajtásokat nem tudnak a sűrű állás miatt fejleszteni, a minnek folytán a növény a sorközök felé sem tejeszt, vagy csak oly mértékben hajt oldalágakat, mint a sorok irányában láthatók. A kender ezen tulajdonságát jól láthatjuk a sűrű vetésű kenderablakon, melynél a szélső sorok növényei, dacára, hogy egy oldalon teljesen szabadok, még sem mutatnak szembetűnőbb elágazást. Az egyes kendernövények erősebb elágazódása az egyéni tulajdonságon kívül a körülöttük körülalokban meghagyott szabad tenyészterülettől függ első sorban. Másodszor függ a talajban levő felvehető tápanyagok mennyiségétől. Harmadszor a talaj nedvességtartalmától. A mily mértékben hiányzik a feltételek egyike is, oly mértékben marad vissza a kender tö elágazása is.

Ezek után megérthető lesz az alább leírt viszonyaink között minden veszteség nélkül alkalmazható 2-ik vetőmagtermelési eljárás. (Folytatjuk.)

Hagymatermesztés.

A hagyma kétféle növény s nagy kelendőse miatt, a legeretékesebb fűszerező növények egyike. Termesztése igen jövedelmező, a túltermesztés veszélyének pedig egyáltalán nincsen kitéve, mert a jó minőségű arut a külföldön is elonyösen értékesíthetjük. Különösen közzgazdasági szempontból van nagy jelentősége s ezért természetesen jobban fel kellene karolni, hogy regebbi külföldi piacainkat ismét visszaszeressük.

A hagymának többféle változata ismeretes, melyek legfőképpen talaji és egalji befolyások alatt keletkeztek. A hagyma, eltérőleg a többi konyhakerti növénytől, nem szereti a tulságosan kövér s zsíros talajt, miért is leginkább porhanyos, jó erőben levő homokos földeken termesztjük. Lökéletes, illetve legnagyobb kifejlődését azonban csupán tápdun, nemileg kötött, agyagos homoktalajon eri el. Fekvését illetőleg nem igényel okvetlenül a déli lekvést, túri nemileg az árnyéket is, ha ez nem hideg. Általában mindenütt, ha fentieknek csak nemképpen is megfelelt, sikerrel termesztetünk hagymát. Vízenyős, nehéz, tulságosan kötött és min. mondan szokták, savanyu földben a hagyma nem terem meg és ez erre a célra egyáltalán nem alkalmas. Még a latszólagosan rossz talaj is meg szokott teletelni, ha modunkban van a szükséges tápanyagokat potoin s ha tartos szárazság esetén önlőznetjük is. Meg kell azonban jegyeznem, hogy a hagyma aia a friss istállótrágyázás nem ajánlható.

Földmunkája oszi mély szántásból (vagy felásásból) áll s miután a hagyma a felette laza földet nem szereti, tavasszal ismét felássuk, vagy felszántjuk, de csak sekélyen. Gondozása pedig többszori kapálásból, illetve porhanyításból (tehat: nem töltögetésből) és gyakori gyomirtásból áll.

A hagyma háromféleképpen természetesen. A módokat röviden ismertetni fogom és ki-ki a neki leginkább megfelelővel tesz kísérletet. Természetes a magának állandó helyére való vetésével, továbbá a már előbb elvetett palánták kiültetése révén, meg az apró dughagymák elültetésével. Az apró hagymák ültetése a legegyszerűbb és egyben a legjobb eredményt ígéri ott, ahol nagyobb gondozásban nem részesíthetik. A bab nagyságú dughagymákat az előzetesen jól megmunkált táblakon 30 cm. sor- és 5—10 cm. növénytávolságban elültetjük, még pedig oly módon, hogy a hagymácskát három ujjunk közé fogva némileg, tán 2—3 cm. mélyen, a földbe dugjuk. A hagymák kiültetésénél igen ügyelni kell arra, hogy tulságosan mélyen ne ültessük, sőt a szabály az, hogy a vége csak igen kevésé legyen földdel befedve. Ellenkezesben nagyon megnyulik és műnyelven szólva »nyakas«-sá lesz. A táblák később, a nyár folyamán, legalább háromszor megkapálandók, hogy a föld állandóan porhanyós legyen, miáltal a hagymák jobban fejlődhetnek. Ha a dughagymák szabályosan lettek elültetve, később közvelelenül a föld felszínén kezdenek el feje fejlődni és ez esetben lenyegesen nagyobbra nőnek, mint azok, melyek mélyen lettek eldugtatva. Száraz időjárás esetén a hagymaszarak már augusztusban elszáradnak és ekkor a betakarításra kell megtennünk a szükséges előkészületeket. Nedves, hűvös tenyészidő alatt olykor még október hónapban sem tonnyad el a száraz s az ilyen esetben a tenyészidő akképpen segitenek a dolgon, hogy a növényeket kitepik a földből és ott, ugyanazon a helyen mindaddig fekvő hagyják, a míg magától teljesen el nem szárad s csak azután tognak a behordáshoz.

A dughagymákat illetőleg meg kell még megjegyezni, hogy azoknak igen apróknak kell lenni és csak az esetben lehetnek nagyobbak, ha mint zó dhagyma lesznek a nyár folyamán felhasználva. Ellenkezesben kivétel nélkül mind felmagzik és ezzel hasznavehetetlenné válik.* A kapálásnál pedig ügyelni kell arra, hogy ezzel a munkával csak lazítsuk a földet, meg a gyomot irtsuk, de semmiestre sem töltögessünk, mert a föld felszínén fejlődő hagyma növést ezzel akadályozzuk. Vagyis annak szabadon kell maradni.

A magvetés szintén a fenti sor- és növénytávolság mellett történik, még pedig oly módon, hogy a magot sürűbben vetjük s gereblyével némileg bekapáljuk. Ha az időjárás száraz, szükséges megöntözni és ezt később is megismételhetjük. A kikelt hagymácskákat megkapáljuk és helyenként, ahol sürűbb, megritkítjuk, hogy kb. 5 cm.-re legyenek egymástól. Gondozása megegyezik a fentivel. Az eképpen ültetett hagyma valamivel későbbben érkei, de sokkal jobb és tartósabb az előbbinél.

A harmadik mód, mely lehetővé teszi a korábbi érést és betakarítást, a következő: Kora tavasszal, pl. márcziusban, amikor még az éjjeli fagyok miatt szabadban nem vegezhetünk magvetést, mérsékelt hőfokú melegágyban meglehetősen sürűn magot vetünk, bár figyelemmel kell lennünk arra is, tulságosan sürű meg se legyen, mert így a palánták nagyon meggyunának s elgyengülnek. A kikelt palánták később, amikor már olyan nagyok, mint pl. a galambtoll, vagy egy erősebb drot, egy duggató segítségével kikapantázzuk őket rendes helyükre és újint ügyelünk arra, hogy csak igen sekélyen kerüljenek a földbe. Egyesek szerint ajánlatos előzőleg a gyökereket és a szárat ki kevesse megkurítani. Száraz időben öntözendő, földje pedig porhanyítandó. Az eképpen természetesen hagyma nem csak korábban érkei és hamarabb betakarítható, hanem egyben igen szépen fejlődik és a meghosszabbított tenyészidő miatt kiválóan nagy hagymákat érünk el. Ilyen művelésre legalkalmasabb a madeira-fajta.

A hagymák érésének csapathatlan jele, hogy a levelek hegye megsárgul. Ha ezt észrevesszük, letapossuk őket, hogy a hagymák érését ezzel is segítessük. A hagymák augusztus—szeptember hónapokban már kiszedhetőek. Hogy a hagyma jól átteleljen, gondoskodni kell alapos kiszáritásáról, a mit csak a szabadban, a napon érhetünk el, vagy pedig mesterséges szárítóban.

Megőrzésre legjobban megfelel a padlás, ha teljesen fagymentes. A fagy ugyanis árt a hagymának, megromlik hamarosan. A hagyma eltevése előtt alaposan megtisztítandó és ezt a munkát később is meg kell adni a hagymának, többször át kell nézni nem-e romlik és a netalán hibás hagymákat el kell távolítani, nehogy a többi is megromljon.

Nagyobb piacok közelében, ahol a nyár folyamán a zöldhagyma vagy a még csak félg fejlett hagyma jól értékesül, érdemes a vetés sűrűbben eszközölni és később ritkítani a szükség s sor- és növénytávolságra és a kitepített növényeket a piacon eladni, mi által szintén fokozódik természetesen a jövedelmezősége. A ritkítást azonban nem szabad halasztani, hanem idejében kell elvégezni, nehogy a többiek fejlődésükben akadályozzuk.

Ajánlható vöröshagymafajták a szabadban való művelésre: a *zittau*, mely ugyan nem tartozik a legjobb fajták közé, de szeret alkalmazkodni a talaji és éghajli viszonyokhoz és ezért különös előszeretettel természetesen. Az árjegyzékek eme tulajdonsága miatt ilyen jelzőkkel illetik: »elismerten jeles fajta«, »legfinomabb ízű és rendkívül tartós.« Továbbá jó a makói is, mely a legjelesebb és legtartósabb magyar fajta, a valódi braunschweigi, a hollandi vörvörös, az erturti, a portugál csemege hagyma, a madeira, a Tripoli s a fehér olasz. Újabban igen dicsérik a »Dijnyerő« fajtát is. Amerikai vizes vöröses-sárga, a zittauhoz hasonló kemény s óriás fajta. Termesztése felette jövedelmező és nálunk is kitűnően bevált.

K. Zd.

Kérdések és feleletek.

Kérdés. *Woltmann burgonya.*

B. lapjuk egyik utóbbi számában a hírek között, Kiszárad cím alatt fel van említve a Woltmann-féle burgonya, mely alítólag tiszteres termést adott és ize is pompás. Miután eddig mindig csak saját házi szükségletemre termettem burgonyát, jövőre azonban néhány hold bevetését tervezem, érdeklődöm a burgonyafajták iránt. Milyen tehát a Woltmann burgonya? Késői, vagy korai? Mindig olyan jó tulajdonsággal rendelkezik, hogy tiszteres termést ad, vagy csak az idén kivételesen tette? Van-e valami előnye a többi burgonyafajtákkal szemben és ha igen, úgy vetésre való burgonyát honnét lehet beszerezni belőle?

Sch.

Kérdés. *Vadóczi kirostálása rozsból.*

Videkünkön a rozstermés ez idén nagyon vadócizos volt s a belőle készített lisztből sült kenyér elvezete a rozszeghez hasonló tüneteket u. m.: szédülést, támo. ygást stb. okozott, miért is nálunk »rozszeges ápanak« nevezik.

Miután a rozst többszöri trórozás és rostálás (Diana rostával) sem javította meg, kerem szives tanácsát arra nevezve, hogy mily eljárással lehet a vadóczi a rozst leginkább oly mértékben megtisztítani, hogy a fent jelzett káros hatások elmaradjanak.

Cs. J.

Felelet. *A Woltmann féle burgonya ez. kérdésre.*

Tulajdonképpen takarmányburgonya, de alkalmas étkezésre is. Nyugatmagyarországon a többi burgonyafajta sok betegségben szenved, főleg a rozsa és kék, már nem érdemes nagyban természetesen. Ezért vidékünkön elterjesztették a Woltmann-féle burgonyát Levesre, vagy salátára nem használható, mert akár hajában, akár tisztítva főzzük, a miután a víz forrni kezd, azonnal szétmállik. Kőrülésre (hus mellé) és kására jó, sültve legjobb, emlékeztet a gesztenyére, csupa merő liszt. Legközelebb kenyérbe fogom kísérletképp alkalmazni. Később viragzik a többi fajtánál. Ezidén 10—11-szeres termést adott, múlt évben, amikor áprius végétől június végétig nem volt esőnk, csak ez a burgonya fizetett jól, mert június második felében kezdett viragozni, így tehát beverta az esőt. Szára még szeptember végén is buja, elég zöld, míg a többi már augusztusban elszáradt.

Nálunk azért terjedt el, mert még nem beteg, bőtermő, etkezésre is alkalmas. Nagy gazdaságokban takarmányozási és ipari célra természetesen.

Felelet. *Házilag előállítható-e a rézgálicz című kérdésre.*

A »Borászati Lapok« 41. számában erre vonatkozólag többek között ezeket olvassuk:

„Először is egész kicsinyben képtelenség rézgáliczot csinálni. A ki házi laboratóriumában egy kiló rézgáliczot készítene, annak az benne volna 25—30 koronájába és sok időt pepecselne el vele. És mit ér egy-két kiló rézgálicz a legkisebb gazdának is? Tíz métermázsát háziilag talán már érdemes volna előállítani, a mennyi egy 20—30 holdas honi szőlősgazdának kell, de mily nehéz dolog ezekhez a rézkrajczarokat összeszedni. Egy kilogrammra rámegegy 500 drb. kétfilléres, egy métermázsához tehát 50 ezer darab kell! Tíz métermázsára rézgálicz előállításához kellene körülbelül három mázsa réz, tehát 150 ezer darab rézkrajczár. Tessék ezt — főleg a mostani aprópénzinség mellett — összeszedni! Hiszen még egyes penztarakban sem fordul meg ekkora pénzmennyiség tíz év alatt, hát még a privátember zsebében.

De még a fém nem elég, ehhez kell kén-sav, a mit nehéz nagyobb mennyiségben magánembernek megszerezni, mert használata korlátozva van, kell egy nagy helyiség, ahol a rézet feloldják és kijegecesítik, agyag vagy faedények feles számban, vízmelegítő készülék stb. stb. Sok pénzbe kerülne a rézgálicz, talán többbe, mint a piacon és végül nem volna tiszta.

Tehát a kinek még mas réz állna is rendelkezésére, annak sem fizetné ki magát a gálicz-készítés. Németországtól az állam több száz waggon rézgáliczot fog tavasszal kapni s a hazai gyárak készítményeivel együtt jövőre már elegendő kékkő fog állni szőlőbirtokosaink rendelkezésére, csak a kiosztásnál ne késedelmeskedjenek ha óságaik.

—r— n.

HIREK.

A kerti és gazdasági magvak forgalombahozataláról a kormány a minap rendeltet adott ki. E szerint termelőknél és kereskedőknél, a kik kerti és gazdasági magvak árusításával a jelen rendelet életbelépe előtt is rendszeresen foglalkoztak, a földművelésügyi miniszter az általa megállapítandó feltételek mellett megengedheti, hogy oly kerti és gazdasági magvakat, amelyek a fennálló közvélemény kiadandó rendelkezések szerint közvélemény igénybe vetteknek tekintendők, vagy csak a Haditermék Készvénnyártásaságnak adhatók el, közvetlenül a termelőktől az illető terményekre nevezve hatóságilag megállapított legmagasabb áron, vagy annál magasabb áron is megvásárolhassanak s az így megvásárolt, valamint az így magvakból mármeglevő készleteiket termelőknél a vetési célokra árusíthatassák. Kötelesek azonban a fennálló rendeletk szerint közvélemény igénybe vett magvakból náluk levő és elárúsításra szánt készleteiket a földművelésügyi minisztertől kapott árusítási engedély keltétől számított 14 nap alatt, a tole kapott vásárlási engedély alapján megvásárolni készleteiket pedig a vásárlástól számított 8 nap alatt a Haditermék Készvénnyártásaságnál bejelenteni. A rendelet azonnal életbe lépett.

Rendelet a lenszövetek felhasználásáról. A hivatalos lap minapi száma a kormány legújabb rendelkezését köli, amely a lenszövetekből havonként felhasználható mennyiségről a következőképpen rendelkezik: Nyers szövetből a készlet 6%-a, de legfeljebb 500 méter, fénertett szövetből ugyanannyi, míg festett, nyomtatott, vagy talán szőtt szövetekből csak 150 m, vagy a készlet 6%-a, de legfeljebb 300 méter felhasználható tel. A katonai előírás szerint készült szövetek a felhasználás engedélye alól ki vannak véve. A szabad felhasználásra bocsátott ilyen áruké t magasabb árat nem lehet követelni, mint a rendelet életbelépe előtt fizettek érte. Azonban az ilyen áruk felhasználásáról is feljegy. ést kell vezetni, hogy a Lenipari bizottság mindig ellenőrzést gyakorolhasson.

Mennyi lisztet adnak ki a tarhonya gyártására?

A tarhonyagyártáshoz szükséges lisztet a 2369—1916 M. E. rendeltet értelmében a Haditermék Készvénnyártásaság utalja ki a kereskedelmi, belügyi és a földművelésügyi miniszterek együttes utasításai alapján. A »Mojnárok Lapja« c. tesületi színt erre a célra kiutalás még egyáltalán nem történt és csak az első rekvizíció eredményeitől tetetik függőve az, hogy a tarhonyagyártás céljaira mennyi nyersanyagot utalnak majd ki.

Baranyai Talajművelő Társulat. Baranya vármegye Gazdasági Egyesülete elnökeként, Szily Tamás főispánnak kezdsére egy újabb, a jelen viszonyok között előrendű jelentőséggel bíró intézményt létesített, mely hivatva van arra, hogy Baranya vármegyében a mezőgazdasági termelés tejjes merőket az igaerő hiányának pótlásával állandóan biztosítsa. A Gazdasági Egyesület e célból 25 motortekét vásárolt Németországból és azok egy részét már át is engedte egyes vármegyei gazdaságoknak. Hogy azonban oly gazdák is részesülhessenek a motorművelés előnyeiben, a kiknek üzeme az így ekké beszerzésével járó nagyobb befektetést nem bírja ki, az egyesület megalakította a Baranyai Talajművelő Társulatot, melynek célja tagjai s utóbb ná és gazdák gazdaságaiban bér. ántást végezni. Eddigé 32 vármegyei gazda csatlakozott a Társulathoz és tekintve az általa listosított, a jelenlegi viszonyok között alig mérlegelhető előnyöket, kétségtelen, hogy az új intézmény működési köre csakhamar tágulni fog, annál is in-

* A felmagzás a dughagymánál természetesen következmény, mert a hagyma a másodévi évből a magzárát. Ha az igen apró dughagyma kevesebb viszonyok közé kerül, ez is magba megy, a mi azonban egyáltalában nem hiba, ha a termelő a magzárát azonnal, a mint megjelenik — tehát egész kicsiny korában — visszacsipli. Ha ezt végrehajtjuk, nagyobb, fejlettebb dughagymákból sokkal tökéletesebb eredményt érünk el, mint az aprókkal.

kárh, mert az a Gazdasági Egyesület telepén a gazdák egy régtől hangoztatott óhaját megvalósítva, egy géniatívó műhelyt is állít fel, mely alkalmat nyújt arra, hogy ott az összes vármegyei motorek tulajdonosok gépeiket gyorsan és jutányosan kijavíttathassák. A Társulat ügyei Justus Wladimir a Gazdasági Egyesület választmányi tagjának kipróbált vezetése alá kerülnek, ki a földművelésügyi miniszter javaslatára e célból hosszabb időre fel lett a katonai szolgálattól mentve. A földművelésügyi miniszter ezen, a közérdekben tett intézkedésével szintén hála kötelezte a vármegye érdekeit szolgálókat.

A Haditermív mérlegelése. A Haditermív igazgatására illeszt tartott az 1915-1916. évi mérleg megállapítása végett és a tárgy rendkívüli fontosságára való tekintettel nevszólván teljes számmal jelentet meg az igazgatósági tagok. A nyereség kimutatására vonatkozóan hosszas tanácskozás után a döntést kompromisszum alapján hozták meg.

Szövetkezeti irók értekezlete. A Magyarországi Szövetkezetek Szövetsége irodalmi és sajtóügyi osztálya dr. Horváth Tános szövetségi igazgató elnöke alatt ülést tartott. A legközelebbi szövetkezeti tanfolyamra vonatkozó előterjesztése felett élénk vita folyt ki melyben az igazgatót kivül dr. Czettler Jenő, Linpav István, Marschall Ferenc és Erdélyi Imre vettek részt. Elhatározták hogy a legközelebbi tanfolyam időpontját illetőleg a szövetkezeti központok véleménye alapján tegyenek előterjesztést az igazgatótanácsnak. A szakosztály tudomásul vette az előadói előterjesztést és köszönetet mondott Drucker Jenőnek felvilágosításáért. A szövetségnek a szövetkezetek adóingvében lefolytatott nyári abszidiáról számolt be még a szövetség titkára, mely sikerre vezetett a szövetkezetek adókulcsának lecsökkentését illetőleg.

A délvideki gazdák és a kender maximális ára. A délvideki földművelő gazdasági egyesületek felterjesztéssel fordultak a földművelésügyi minisztériumhoz a melyben kérik, hogy a kendernek megállapított határ-ára 50-60%-kal felemeltessék és ennek arányában a grási és ipari kötélárak is megfelelően maximáltságának, nemkülönben a prémiumos határidő meghosszabbíthatóságát. A felterjesztés kifejti hogy a hácskai ezda nem a rvers kenderkórát viszi a piacra, hanem a kész kenderet, a melyet házilag készítenek ki és az a kikészítés sok ezer embernek nyújt biztos és jó kereseti forrást. A kender árát a régebbi formalmi értékek háromszorosára emelték. A kötélárakat ellenben nem maximálták és így ezek a régebbi értékek tízszeresével kerültek forgalomba. Ezzel szemben a kenderemelés óriási módon megrágult, a vetőmagot, a kender vágatását, ártatását, tilolását szabítását, a trágyaárakat és a talajelőkészítést szabványos, egy hold kendernek termelési összköltsége 1700-1800 koronára rug. A kendergárak hallatlan áremelését teljesen jogosulatlanul a kender árával oldják meg.

Az október 15-iki határidővel hatályukat veszítették a már forgalomban lévő vásárló igazolványok, a melyeket most már vissza kell szolgáltatni a hatóságoknak. A mennyiben a vásárlásra jogosítottak a házi szükségleteikre jóváhagyott gaborát nem tudták beszerezni az igazolvány visszaszolgáltatása után még felvehetők abba a jegyzékbe a mely a hatóság által ellátandó szükségleteit és adatait tartalmazza. Ugyancsak az október hónap 15-iki határidő megsejteti a tarhonyának szabad forgalmát és piac i árát és ez időponttól kezdődően a 3799-1916. M. E. számú rendelet értelmében tarhonyát csak a Haditermív Társaság és csak a megállapított legmagasabb áron hozhat forgalomba.

Az OKH kukoricaolajgyára. A nagybecskereki kukoricaolajgyár építési munkálatai — mint Az Újság értesül — serényen haladnak előre s remélni lehet, hogy még ez idén üzembe helyezik a svártelepet. Az építkezésnél nagyszámú munkás dolgozik. Néhány hét alatt tető alá is kerül a gyárépület, a mely a régi szlyemföndő, helyén épül fel. Már a belső felszerelések, kazánok, gének stb. is megérkeztek. Az új épület ipartelepet a napokban tekintette meg Jankó Ágoston, To-ontól vármegye elisránya. Ez alkalommal megemlítik, hogy a kukorica forgalmát szabályozó legutóbbi rendeletekben nem tört nt intézkedés a tenerei csiránlanítására vonatkozólag, a melyről kétségtelenül a legújabb rendelet fog intézkedni.

A dohánycsempészet megrágatása. A munkások megragatása következtében a dohánytermelők nincsenek abban a helyzetben, hogy a száradó dohányt a pajtákban őriztessék. Ebből a helyzetből kifolyólag némely dohánytermesztő vidéken

tömegesen fordultak elő dohánylopások. Ennek következtében a pénzügyminiszter intézkedett, hogy a dohánycsempészes ne csak a pénzügyörtség, de a csendőrség és a községi előjáróságok útján is szigorúan ellenőriztessék.

A német borvám felemelése. A német borvédelmi, válszleti és horászati szervezeteit az új kereskedelmi szerződésekre vonatkozó tárgyalások keretében foglalkoztatja a borvám kérdése. Legutóbb a porosz szőlészeti egyesület, a mely vezető szerve, a bor vámiának jelentékeny emeléséért lépett sorompóba, kívánván, hogy a külföldi borra általánosságban 72 márká várn rovasák ki és csak a házastásra szolgáló bor vámia legyen 30 márká. A magyar mezőgazdasági vámpolitikai központ még a háború folyamán azt az óhaját fejezte ki, hogy a Németországgal kötendő kereskedelmi szerződésben az eddigi borvám-tétel semmi szín alatt se emeltessék.

Szőlővédőszereszetesztása. A szőlőszedők értesülése szerint az idén 400 mársá szénkéng áll a földművelésügyi minisztérium rendelkezésére és e mennyiség kiosztása a napokban fog megtörténni. A tavasz előtt utabb készlet nem fog rendelkezésre állani. Itt említtük meg, hogy a Szekszárdon október 9-én kezdődött a kintalt 65-6 mársá részgályoz szétosztása. Katasztrális holdanként 2-8 kiló jut a gazdáknak.

A takarmány szükséglet címén visszatérhető gabonamennyiséget mint Temesvárról írják. Ott hivatalosan a körékezőképpen állapították meg: Vetőmag címén holdanként következő mennyiség vehető számításba: buza 100 kg., zab 70, köles 20 kg. Állati takarmány céljára darabonként és hónapanként: ló után 150 kg zabot vagy árpat; szarvasmarha után 75 kg. árpat; magló sertés után 30 kg árpat; hizó sertés után 100 kg. árpat.

A burgonya reguálása november 1-én mekezdődik, ki tehát a 2 K q-kénti prémiumban akar részesülni, az f. hó 31-ike előtt önként aianlia fel burgonyakészletét az Országos Burgonya Közvetítő Irodának (Budapest, Gerlóczy-utca 11.)

A papirhulladék forgalombahozatalának korlátozása. A hivatalos lap minapi száma rendeletet közöl, mely a papirhulladék forgalombahozatalát korlátozza. E szerint papirgyártással foglalkozó üzemeknek hulladékok csak a Budapesten megalakítandó Papirhulladék-bizottság útján szabad vásárolniuk vagy eladniuk. A bizottság tagjait a kereskedelmi miniszter nevezi ki. A bizottság feladata megállapítani a papirhulladékot beszerző szervezetek és üzemek részére a beszerzés és szállítás feltételeit, ellenőrizni a beszerző szervezetek ületvezetését, megállapítani a beszerző anyag mennyiségét és a legmagasabb árát, fő osztani a beszerzett anyagot, valamint a költségeket. Papirgyártással foglalkozó üzemek hulladékok csak a bizottság engedelmével adhatnak el. A hulladékkészleteket a bizottságnál október 15-ig be kell jelenteni, még pedig 10 000 kilón felül. Ezentul papirhulladékok csak szállítási engedéllyel szabad szállítani. A rendelet, mely kihirdetésének napján lép életbe Horvát-Szlavonországra is kiterjed.

Az Idel komlóévez váratlan és kellemetlen megleptéssel van teli főképpen a magyar termelőre. A piaci helyzetől még néhány hete a legutóbbi pesszimizmus hangján szólták, s most hirtelen kezd fölszökni. — a sörtermelés korlátozása ellenére — a komló ára. Ugy látszik, a komló már a második két nyereségét gvarantia. Ezzel szemben föl kell vetnünk hogy ez igazságos-e és nem lehetne valamit tenni itt a magyar gazdák védelmére.

Százból írják: A komlópiacozon ugy belöldi, mint külföldi számlára, változatlanul élénk a kereslet, minél fogva az elmúlt héten körülbelül 3000 bál komló jutott forgalomba. Az irány javuló, a mennyiben 140 koronát is fizettek több tételért.

A „Vasárnapi Újság” október 15-iki száma sok érdekes képt közöl aokról az erdélyi területekről a melyeket a románoktól a legutóbbi napokban visszafoglaltunk, továbbá — egy német katona felvételei alapján — a nyugati harctérről s az olasz harctérről. Szépirodalmi olvasmányok: Havas Aliz és Walter Blum regénye, Gagyh Dénés novellája, gróf Vay Péter utiraiza. Anatóliából a törökök harci készülteiről. Egyéb kölemények: egy érdekes kép a párisi „Illustration”ból s a rendezeti rovatok. — A „Vasárnapi Újság” előfizetési ára negyed évre öt korona, a „Világkrón” káival együtt hat korona. Megrendelhető a „Vasárnapi Újság” kiadóhivatalán (Budapest IV., Fgyetem-utca 4 sz.) Ugyanitt megrendelhető a „Képes Néplap”, a legolcsóbbi újság a magyar nép számára, félévre 2 korona 40 fillér.

Ukránia. Ukrán-magyar kulturális és gazdasági kapcsolatok szemléje. Szerkeszti dr. Sztripszky Hi dor. 15-16. szám, Tartalom. Dr. Hans Ibersberg: Orosország belső állapota. Podhradzky György: Magyar-ukrán történelmi kapcsolatok (X-XII) Dr. Nazaruk József: Az ukrán légio a világháboruban. Dr. Rudnickj István: Ukránia politikai geographiája. Zaleszkyj Osztp: A magyar és ukrán zene. — Gy: Ukrainisches von Graf Stefan Ambrózy. 1916. szeptember hó Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, I., Lógodit-utca 5.

Gramofon

Csodásan erős, tiszta hangú beszélgép 36 korona, nagy „Union” szerkezettel 45 korona. Legszebb hanglemezek az összes dalok, zenék, operák, tréfás előadások stb. 90 fillértől 4 koronáig. Árjegyzéket az összes hangszerekről ingyen küld.

Mogyoróssy Gyula

kir. szab. hangszergyár
Budapest, Rákóczi-ut 17.

Jelentés a budapesti takarmányvásárról 1916 évi október hó 13-ik napján.

Hozatalok és árak.		Árak
I. Szálas takarmányok.	Fölhozatol mm.-kint	fillérekben
1. Réti széna I. rendű, ó	50 szekér	2800-3400
2. " " II.	115 "	1800-2700
3. " " I. r. új (csak jun. jul.-ban)	"	"
4. " " II.	"	"
5. Sárjuszéna	"	"
6. Muharszéna	80 "	2700-3200
7. Luczernaszéna	20 "	2800-3800
8. Lóhereszéna	"	"
9. Kőlesszéna	"	"
10. Zabos bükköny széna	15 "	2700-3600
11. Takarmányszalma (árpa)	"	"
12. Tengeriszár	"	"
Összesen szálas takarmány:	280 szekér	
átlag á 1200 kg.	Összes súly: 336,000 kilogramm.	
II. Szalma s alomfélék.		
13. Alomszalma	30 szekér	1500-1900
14. Zeuppszalma	8 "	1800-2000
15. Szalmaszeoska	2 "	1800-2000
16. Réteszéna III. rendű, csomagolásra	20 "	1500-1700
Összesen szalmaféle:	60 szekér	
átlag á 1200 kg.	Összes súly 63,000 kilogramm.	

Legelőbb széna érkezeti honnan? Ocsa, Gyón és Luczházáról.
Legelőbb szalma érkezeti honnan? Üllő és Csepelről.

NYILTTÉR.

E rovatban közlöttekért nem vállal felelősséget a szerkesztőség.

VÉDJÜK MEG A MAI ÉRTÉKES ÁLLATÁLLOMÁNYT!

A borjak felnevelése legjobban sikerül, ha minajárt születésük után beoltjuk azokat

BORJUTÜDÖLOB ÉS BORJUVÉRHAS ELLEN.

Mert: ezek a ragályosírak a legveszedelmesebbek az ujszülöttekre és ezek ellenében módunkban van szérumozással HATÉKONYAN védekezni.

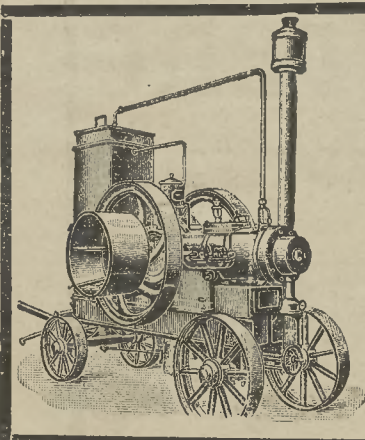
A megfelelő szérumok hazánkban a

Jenner-Pasteur Intézetben

Budapest, VIII., Rökk Szilárd-utca 39. sz. a. készülnek.

Az Intézet első és eredeti termelési helye hazánkban az összes állatgyógyászati szérumoknak és a készítmények államilag felülvizsgáltanak

Felölös főszerkesztő, kiadótulajdonos: MAILÁTH LÁSZLÓ.
Szerkesztő: FEHÉR ZOLÁN.

WOHANKA ÉS TÁRSA

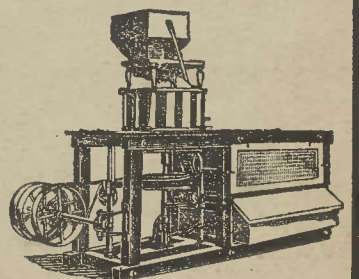
Budapest, V. ker., Vilmos Császár-ut 76. szám.

Nyersolajmotorok, nyersolajlokomobilok
minden nagyságban
azonnal szállíthatók.

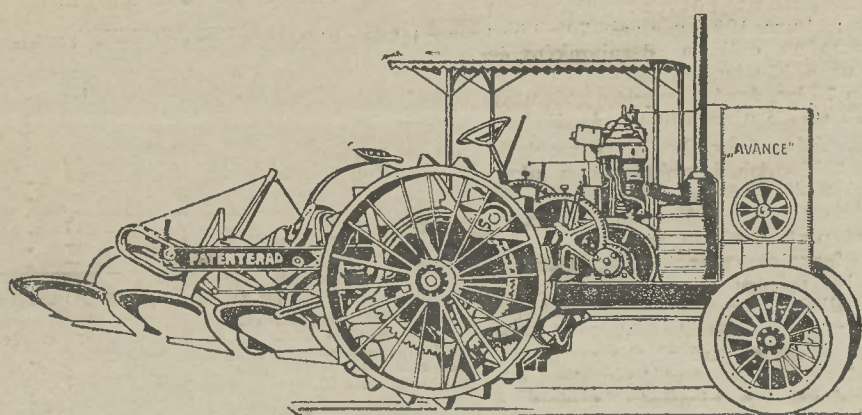
Olcsó üzem, tökéletes szerkezet, tartósság, nyugodt járás, egyszerű kezelés stb.

Gazdasági malmok
nyolcz éle nagyságban gyorsan szállíthatók.

Malmalk tészta-, főző- és kenyérlisztet, finom és lisztes darát állítanak elő a legmagasabb kiaknázás mellett.

„AVANCE” nyersolajmotorekéink

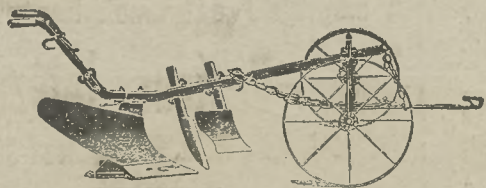

páratlan népszerűsége tettek szert országSZerte, mert szerkezetük kiválósága, olcsó üzemük és elsőrangú munkateljesítményük következtében

ben a legkülönbözőbb terepviszonyok mellett minden várakozást felülmúltak. Miután a behozatal nehézségei folytán csak igen korlátolt számú ily „AVANCE” szántógép áll tavaszi szállításra rendelkezésünkre, komoly érdeklődők csakis azonnali előjegyzés esetén tarthatnak számot „AVANCE” motorekére.

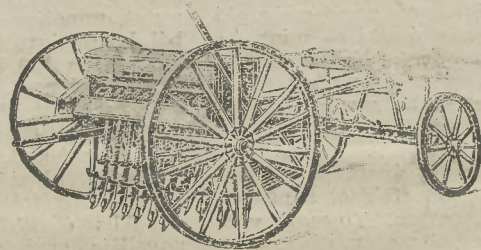
BÄCHER

egy- és többvasú aczélekéi és talajmivelő eszközei

MELICHAR

szabadalmazott merítőkorongos egytetemes sorváltógépei

Ismert minőségben és kivitelben ezidőszerint még szállíthatók.

Bővebb felvilágosítással szolgál és ismertetést kívánatra küld:

Bächer Rudolf-Melichar Ferenc

Magyarországi Vezérképviselő: **SZÚCS ZSIGMOND,**

Budapest, VI., Teréz-körút 26. szám.

Távbeszélő: 28—02, 102—05.

Sürgőnyczim: „Kultur” Bpest.